

AllChemE o vědě a společnosti

Aliance pro chemické vědy a technologie v Evropě (AllChemE), která je sdružením pěti evropských organizací - Rady evropského chemického průmyslu (CEFIC), Ústředí evropských rad pro chemický výzkum (CERC3), Rady programu pro evropskou spolupráci ve vědě a technickém výzkumu (COST), Evropské federace chemického inženýrství (EFCE) a Federace evropských chemických společností, Rady pro chemii při EU (FECS/ECCC) uspořádaly 27. března 2002 v Bruselu první letošní symposium věnované vztahům mezi veřejností a vědeckou komunitou z oblasti chemických věd a chemického průmyslu.

Účastníci symposia, v počtu 98, reprezentovali evropské a národní vládní instituce, které řídí a financují výzkum a oblast akademického a průmyslového výzkumu. Jednodenní jednání bylo rozděleno do dvou částí. V dopolední části vystoupilo 5 přednášejících a v odpolední části probíhalo jednání v pěti tématicky zaměřených sekcích, které byly ukončeny společným sezením. Symposium uvedl a řídil prof. Leiv Sydnese (FECS/ECCC) a koordinoval dr. Rob Taalman (CEFIC). Přednášejícími byli: sir Harry Kroto, nositel Nobelovy ceny za chemii z roku 1996, který se věnoval způsobům rozšiřování vědeckých poznatků mezi veřejností a netradičním způsobům výchovy mladé generace ke kreativnímu používání a vlastní angažovanosti v osvojování nových poznatků. V této souvislosti představil m.j. Internet (informace na www.stránkáchvega.org.uk) a Evropský TV kanál věnovaný výhradně popularizaci vědy, které jsou účinnými komunikačními prostředky, jimiž lze veřejnost o vědě informovat a také získat zájem částí nadané populace pro budoucí angažovanost ve výzkumu. Jeho přednáška patřila k těm, na které účastník vzpomíná dlouho potom, pozitivně ovlivněn ve svém konání i myšlení. Druhá přednáška, kterou přednesl odborník pro vnější vztahy z firmy Bayer AG, dr. Hartmut Fuhr, byla ukázkou aktivního přístupu chemického koncernu k veřejnosti a ukázkou toho, jak lze měnit její nepříznivý vztah k chemii cílevědomou informovaností, která začíná u žáků základní školy. Tématem přednášky dr. Nancy Lane z Cambridge bylo postavení žen ve vědě. Je nutné ocenit, že mluvit k auditoriu, kde ženy tvořily necelých 8 % účastníků a očekávat velké zaujetí je odvážné. Paní profesorce se to podařilo a mužská většina se tak pravděpodobně poprvé dozvěděla o řadě programů a iniciativ orientovaných pro získávání ženské části populace pro práci ve vědě a výzkumu. Šestý rámcový program (6FP) 2002–2006 s tím počítá. dr. Paul van den Berg z Univerzity Amsterdam se věnoval některým problémům výchovy studentů k profesionální kariéře ve výzkumu. Jeho přednáška byla zajímavou sociologickou sondou

do chování a orientace současných vysokoškolských studentů, generace, kterou označil termínem surf & zap generací. Dopolední jednání uzavřel dr. Bernd Reichert z Evropské komise (z kanceláře Philippa Busquina) informací o akčním plánu EU týkající se vztahů mezi vědou a veřejností.

Pět odpoledních sekcí (satelitů), které řídili dr. Pavel Drašar, dr. Gerard van Koten, dr. Ludo Brandt, dr. Erik Larsen a dr. Frank Hegarty bylo diskusními fóry k některým problémům vztahu veřejnosti k novým poznatkům a očekávaných přínosům vědy k řešení současných problémů civilizace. Financování výzkumu, sociální postavení vědců, etické problémy výzkumu, rozporuplný vztah veřejnosti k vědeckým objevům - na jedné straně očekávání řešení vážných problémů v dalším vývoji lidské společnosti spojené se současným odmítáním navržených řešení, způsoby komunikace s veřejností, výchova a získávání nastupující generace pro práci ve vědě a výzkumu a další témata byly předmětem často i vášnivých diskusí.

AllChemE není pouze zájmová skupina hrající si na vlastním písečku. Již její zasedání v loňském roce přispělo k tomu, že do plánované struktury Šestého rámcového plánu byla, oproti původnímu předpokladu, zařazena chemie v celé své důležitosti. I toto zasedání mělo velmi konstruktivní představu o svém poslání. Výsledky „brainstormingového workshopu“ budou zformulovány písemně a předloženy již v dubnu orgánům Evropské komise tak, aby se opět promítly minimálně do Šestého rámcového plánu. Pracovní zasedání přispívá pokaždé i k tomu, že se prohlubují pracovní kontakty mezi univerzitami, ústavy, firmami, organizacemi a orgány, ale hlavně osobní spolupráce a přátelství mezi jejich pracovníky. Mimo jiné se tak v Bruselu sešla vedení Asociace slovenských chemických a farmaceutických společností a Asociace českých chemických společností na jednom ze svých častých pracovních setkání.

Účastníci symposia byli prakticky ze všech evropských zemí, od Velké Británie a Norska až po Albánii. Početné zastoupení měla Česká republika (5; nepočítaje českého profesora z Paříže), což svědčí o jednom - dlouhodobá orientace na aktivní práci českých odborníků v evropských nevládních organizacích, podporovaná zejména učenými společnostmi a MŠMT ČR, se vrací v podobě zastoupení ve výkonných orgánech těchto organizací a tím i k aktivní možnosti ovlivnění a tvorby jejich programů. Je jistě dobrý pocit nebýt pouze pozorovatelem v dynamicky se rozvíjejícím prostředí evropského kontinentu.

Pro zájemce jsou materiály symposia dostupné na sekretariátu České společnosti chemické, Novotného lávka 5, Praha 1.

Pavel Drašar a Vilím Šimánek

Ze života chemických společností

Asociace českých chemických společností

Dne 5. února 2002 se sešla Valná hromada AČCHS na půdě rektorátu VŠCHT na pozvání a za přítomnosti nového rektora této školy doc. Ing. Vlastimila Růžičky, CSc. Přítomní zástupci všech členských společností projednali stav Asociace, stvrdili postavení Českého komitétu pro chemii a Ústřední komise chemické olympiády jako plnoprávných členů a zvolili novým

předsedou Asociace doc. P. Drašara. Valná hromada se zabývala zhodnocením dosavadní činnosti Asociace, možnostmi zlepšení společenské prestiže chemie jako oboru v naší republice a formulováním společných postupů na její zkvalitňování. Pro tento účel vidí Asociace hlavní možnosti v působení členů v časopisech, na konferencích, ve všeobecné osvětě a kvalitním vzdělávání v oboru, v zapojení do evropských sítí a ve spolupráci se státními

a veřejnými institucemi. Diskuse ukázala nutnost hlubšího zapojení subjektů Asociace do aktivit v rámci AllChemE, FECS a ECTN.

VH přijala usnesení, že nadále budou komise pro názvosloví, nomenklaturu a terminologii v chemii organizovány přímo pod Asociací, za přímé gesce Českého komitétu pro chemii.

Na schůzi byla předána Preisova cena za nejlepší práce v tiskovém orgánu Asociace – Chemických listech za rok 2002 kolektivu Prokeš Jan, Stejskal Jaroslav, Omastová Mária za práci v oboru vodivých polymerů a Moravcové Jitce za práci o sacharose jako průmyslové sloučenině.

pad

Jednání Valné hromady Svazu chemického průmyslu ČR

Dne 20. února 2002 se uskutečnilo v Praze v Paláci Kodaňská jednání Valné hromady SCHP ČR za účasti představitelů 39 členských společností a hostů. Valná hromada projednala a schválila zprávu o činnosti představenstva SCHP ČR za rok 2001. Tržby chemického průmyslu v roce 2001 v běžných cenách vzrostly o 1,2 %. Na růstu se podílel gumárenský a plastikařský průmysl nárůstem o 17 %, tržby chemického a farmaceutického průmyslu poklesly v roce 2001 oproti roku 2000 o 1 % a v průmyslu zpracování ropy o 11 %. Počet pracovníků v chemickém průmyslu mírně stoupl, stejně jako produktivita práce. Pokles cen výrobků chemického průmyslu se projevil negativně ve vývozu, který sice vzrostl v roce 2001 o cca 7 %, ale ve II. pololetí došlo k významnému zpomalení růstu. Záporná bilance zahraničního obchodu chemickými výrobky dosáhla v roce 2001 70 mld Kč. Zpráva představenstva dále zhodnotila činnost SCHP ČR v hospodářské oblasti, a to zejména účast na přípravě Národního programu orientovaného výzkumu, na přípravě legislativních norem a při zpracovávání hospodářských analýz chemického průmyslu. Oceněna byla zahraniční spolupráce, zejména účast SCHP ČR na mezinárodním projektu CHEMFED, který podporuje svazy chemického průmyslu středoevropských zemí při budování organizační struktury, a projektu CHEM-LEG, sloužícímu k vybudování informačního a poradenského systému o chemické legislativě ES. Projekty jsou organizovány Radou evropského chemického průmyslu CEFIC a jejich cílem je připravit SCHP ČR a jeho členské společnosti na vstup do EU. SCHP ČR se v roce 2001 stal řádným členem CEFIC.

Pozitivně byla hodnocena propagace SCHP ČR a jeho členských společností uskutečňovaná vydáváním zpráv a informací zejména na internetových stránkách, pomoc při navazování obchodních kontaktů a při účasti na mezinárodním chemickém veletrhu CHEMTEC 2001 a jeho doprovodném programu, včetně odborné a propagační akce „Večer s českou chemií“. SCHP ČR byl na základě veřejné soutěže jmenován nositelem projektu MŠMT ČR na zpracování videofilmu Chemie je život, který je určen pro středoškolské studenty a laickou veřejnost k propagaci výzkumných výsledků české chemie.

Koncem roku 2001 byla podepsána představiteli SCHP ČR a Odborového svazu chemie ČR Kolektivní smlouva vyššího stupně na období 2002 až 2004. Dobré výsledky byly dosaženy při plnění ekologického programu Responsible Care a při realizaci dohody o Transportním informačním nehodovém systému (TRINS). Úspěšně se rozvíjela spolupráce se státními orgány, se Svazem průmyslu a dopravy ČR, s Odborovým svazem chemického průmyslu ČR a se zaměstnavatelskými asociacemi.

Valná hromada rozhodla, že se činnost SCHP ČR v roce 2002 soustředí především na přípravu legislativních norem, podporu průmyslového výzkumu a vypracování ekonomických analýz, dále na realizaci projektů CHEMLEG a CHEMFED, na oblast dobrovolných aktivit v oblasti životního prostředí, zejména na koordinaci programu Responsible Care a TRINS. V zaměstnavatelské oblasti bude činnost zaměřena na přípravu dodatku ke Kolektivní smlouvě vyššího stupně pro rok 2003, dále se počítá s vydáváním bulletinu „Informace“, s vydáním Výroční zprávy za rok 2001 a se spoluprací při organizaci mezinárodního chemického veletrhu CHEMTEC 2002, včetně doprovodných akcí.

Valná hromada schválila zprávu o hospodaření v roce 2001 a návrh rozpočtu na rok 2002 a vzala na vědomí veřejnou soutěž pro vynikající diplomovou a disertační práci v oblasti chemie, vyhlášenou SCHP ČR a společností Agrofert Holding a.s.

Výroční zpráv představenstva o činnosti SCHP ČR v roce 2001 je vystavena na web stránkách SCHP ČR (www.schp.cz).

jha

Příští sjezd chemických společností v červenci v Brně ve znamení nanomateriálů a dobrého vína?

Účastníky příštího, již 54. sjezdu chemických společností, tentokrát přivítá pohostinná jižní Morava a její metropole, historické Brno. Termín je pro sjezdy chemických společností netradiční, **30. června až 4. července 2002**, tedy letní místo obvyklého podzimního. Kromě jiného se tím dává možnost zúčastnit se všem těm, pro něž je podzimní termín plný jiných akcí a tak se už léta nemohli sjezdu našich chemiků zúčastnit. Organizátoři se jistě budou snažit, aby odborná i společenská úroveň sjezdu byla na odpovídající výši. V rámci „mimo-kongresových“ aktivit nebudou určitě opomenuty příjemné charakteristiky jižní Moravy, k nimž patří dobré víno, plné chutí, doprovázené jemnými vůněmi, zdobené jiskrou a kombinované s neopakovatelnou atmosférou sklípků. Ale to není jistě to hlavní, kvůli čemu do Brna účastníci přijedou. Hlavním mottem nadcházejícího sjezdu je „Chemie nových materiálů pro 21. století“. Je přáním organizátorů, aby řeč byla nejen o supramolekulách a supramolekulární chemii v „klasickém“ pojetí (molekulové dráty, roury, míče ...), ale také o chemii biomolekulární, v rámci níž můžeme naše architektonické představy převádět také na živé systémy. Nejde nám samozřejmě o klonování, ale mluvíme například o pokrocích ve farmacii, veterinární i humánní medicíně a zemědělství. Kromě toho bude sjezd pokrývat tradiční oblasti již dobře zavedenými sekcemi a bude zahrnovat i termodynamiku či chemii nových materiálů, včetně speciální keramiky. Rádi bychom, aby odborná sdělení dosáhla až k nanotechnologiím v prostorových a femtochemii v časových dimenzích. To ale samozřejmě nejvíce závisí na účastnících sjezdu samotných a na tom, jakou tematiku s sebou do Brna přivezou. A ještě jednu premisu bychom chtěli sjezdem potvrdnout, a tou je „zelená“ chemie, která slouží společnosti v rámci trvale udržitelného rozvoje.

Těšíme se na setkání v Brně. K získání dalších informací nás, prosím, kontaktujte na adrese holik@chemi.muni.cz či navštivte naši webovou stránku <http://www.chemi.muni.cz/~54schs>.

Jaroslav Koča
za přípravný výbor 54. Sjezdu chemiků v Brně

Chemická olympiáda v roce 2002, aneb mladí nastupují

Nejvyšší kategorie už 38. ročníku chemické olympiády vyvrcholila ve dnech 28. až 31. ledna. Letošní ročník byl tak trochu „brněnský“ – od autorského kolektivu až po útluné prostředí Ústavu chemie a technologie ochrany životního prostředí VUT. Profesionální přístup všech zainteresovaných – vysoká společenská úroveň i technické zabezpečení – hladký průběh soutěže a v neposlední řadě překvapivé (v tom dobrém slova smyslu) výsledky řadí uplynulé celostátní kolo mezi ty, na které se nezapomíná. Nejlepší byla *Eva Pluhařová* (G Ostrov), 83,85 %, druhý *Bohuslav Drahoš* (G Jeseník) s 78,60 % možných bodů, třetí *Tomáš Mikulka* (G Kyjov), 78,50 %. Proč to překvapení? *Eva Pluhařová* byla nejmladší ze všech soutěžících – studuje v prvním ročníku a *Tomáš Mikulka* (mimořádně loni v celostátním kole jedenáctý) je v ročníku druhém. Pokud svoji pozici potvrdí na dvou kontrolních soustředěních, mají před sebou první mezinárodní zkušenost – 34. mezinárodní chemickou olympiádu, která se chystá na 5. až 14. července v nizozemském Groningenu (<http://www.chem.rug.nl/icho34/>).

foto: *Eva Pluhařová* při práci v laboratoři

Už letos se ukázalo, že nové územní uspořádání se patrně projeví i v organizaci soutěží, CHO nevyjímaje. Bude třeba zvýšeného úsilí a trpělivého vysvětlování, aby svou příležitost dostali všichni, kteří mají předpoklady a hlavně zájem. Zatím se jako dobrá jeví spolupráce „historických“ oblastí – např. Východní Čechy – v Pardubicích pořádáme krajská kola kategorií A a B a v Hradci Králové podobně pro kategorie C a D (pochopitelně vždy pro oba kraje společně).

Uvítáme každou pomoc – jak organizační, odbornou, tak i hmotnou. Informace o aktuálním stavu, důležité adresy a další množství zajímavostí a dokumentů z minulých ročníků najdete na <http://cho.host.sk/>.

Karel Ventura

Protože sám jsem rozhovor s vítězkou nestihl, požádal jsem o pomoc jejího učitele:

Evička Pluhařová je frekventantkou pátého ročníku osmiletého curricula na našem gymnáziu. Chemií se intenzivně zabývá zhruba rok. I za tak krátkou dobu dokázala podivuhodné věci. V loňském školním roce se zúčastnila celkem tří kategorií – D,C,B. V kategorii D vyhrála okresní i krajské kolo (ještě Západočeský kraj), v kategorii C vyhrála krajské kolo, v kategorii B obsadila v kraji třetí místo. V letošním školním roce jsme plánovali účast opět ve třech kategoriích – A,B,C, ale vzhledem ke kolizi termínů bude moci realizovat jen kategorii A. V této

zvítězila v krajském kole a následně i v celostátním. Největší devizou Evičky je, kromě nesporného přírodovědného nadání, i její univerzalita (účastnila se pravidelně i olympiád z fyziky, biologie a jazyků). Není to však „typicky potrhlý vědec“, ale báječně vtipné, vstřícné, komunikativní a všestranné děvče. Ve volném čase se věnuje hudbě (je aktivní a velmi schopná klavíristka - hraje zhruba deset let), tenisu a volejbalu. Věřím, že ozdoby největší (které krásí její osobu), to jest skromnost a pokora, jí vydrží i přes tyto úspěchy, že nám nezpychne a bude v blízkém časovém horizontu reprezentovat českou chemii i ve světě.

Vladimír Vít

Soutěž o cenu firmy Merck 2002

V roce 2002 oslaví Vysoká škola chemicko-technologická v Praze 50. výročí svého vzniku. U příležitosti tohoto významného jubilea se další ročník soutěže o cenu firmy Merck za nejlepší studentskou vědeckou práci v oboru analytické chemie konal na půdě VŠCHT Praha. Tato akce byla i letos organizovaná odbornou skupinou analytické chemie České společnosti chemické ve spolupráci se Spektroskopickou společností Jana Marka Marci a proběhla ve dnech 5. až 6. února 2002 na Ústavu analytické chemie VŠCHT Praha. Soutěže se zúčastnilo celkem 11 studentů, 3 studenti z VŠCHT Praha, 2 studenti z Univerzity Pardubice, 2 studenti z MU Brno, 2 studenti z VŠB-TU Ostrava, 1 student z PFF UK Praha a 1 studentka z Farmaceutické fakulty UK Hradec Králové. Komise složená ze 6 odborníků udělila dvě první místa (*Ondřej Šedo* za práci Analýza peptidů pomocí MALDI-TOF MS a *Petr Táborský* za práci Studium vlastností vybraných dvanáctičlenných oligonukleotidů. Oba vítězové byli z katedry analytické chemie MU Brno), druhé místo nebylo

foto: *Martin Kronďák*: zleva: *Ondřej Šedo*, *Hana Vinšová*, *Ing. Františka Pavlíková, CSc.*, zástupkyně fy Merck, spol. s r.o., *Petr Táborský*

uděleno a 3. místo obsadila studentka *Hana Vinšová*, VŠCHT Praha, za práci Studium komplexních sloučenin Ho-DTPA pomocí TLC a ITP. Byla udělena 2 čestná uznání poroty (*Pavel Řezanka*, VŠCHT Praha, za práci Izolace terpenů destilací jehličí smrku ztepilého a *Rafifa Hamoudová*, FF UK Hradec Králové, za práci On-line kombinace kapilární izotachoforézy a kapilární elektroforézy v analýze flavonoidů a fenolických sloučenin ve víně). První tři ocenění získali celoroční předplatné časopisu *Chemické listy* a studenti, kteří získali Čestné uznání poroty obdrželi odborné publikace od ČSCH. Všem účastníkům soutěže bylo díky vysoké kvalitě jejich prací nabídnuto jejich publiko-

vání v časopisu Chemické listy. Výsledky a fotodokumentace ze soutěže jsou umístěny na adrese www.web.cz/supramol/soutez. V roce 2003 se bude soutěž o cenu firmy Merck konat na Katedře analytické chemie, FCHT University Pardubice.

Eva Čurdová a Jiří Barek

Cena Agrofert Holding

Svaz chemického průmyslu ČR a společnost Agrofert Holding a.s. Praha vyhláší II. ročník veřejné soutěže pro vynikající diplomovou a doktorandskou práci v oblasti chemie.

Cena je vyhlášena pro 2 kategorie, kategorii diplomových prací a kategorii disertačních prací doktorandů. Je určena studentům magisterských a doktorských studijních programů za vědecký nebo inženýrský přínos úspěšně obhájených prací v příslušném roce. Do soutěže o Cenu Agrofertu Holding budou přijímány práce z oborů: chemie a technologie anorganických látek, chemie a technologie organických látek, technologie makromolekulárních látek, chemické inženýrství, agrochemie a potravinářské chemie. Podmínky: Autor práce byl nebo je studentem magisterského nebo doktorského studijního programu akreditovaného na vysoké škole působící na území České republiky. Jedná se jak o prezenční studia, tak kombinovaná nebo distanční studia. Autor a jeho práce spadají do rámce určení ceny. Autor přihlásí svou práci nejpozději do 31. 7. kalendářního roku na adrese SCHP ČR, Kodaňská 46, 100 10 Praha 10. Do soutěže budou přijaty práce obhájené v období od 31. 7. předchozího roku do 31. 7. daného roku. Přihlášený kandidát nesmí překročit 32 let věku ke dni uzávěrky přihlášek do soutěže. Součástí přihlášky je jméno a příjmení autora, jeho rodné číslo, kontaktní adresa, autorův odborný životopis doplněný o případný seznam publikací, název vysoké školy, fakulty a ústavu nebo katedry, na které byla práce obhájena, název a typ studijního programu, kopie práce a prezentace práce v rozsahu maximálně 10 stran včetně ilustrací, které představí výsledky práce a jejich perspektivy možné aplikace v průmyslu, stanovisko vedoucího práce kandidáta, které představí kandidáta a jeho práci, kopie oponentských posudků, doporučení a podpůrné dokumenty jsou vítány.

U přihlášených prací budou hodnocena následující kritéria: úroveň kritického posouzení příslušné odborné teorie, inženýrský přístup, úroveň kritické analýzy výsledků, vyvození závěrů a reflexe mezi teorií a navrženými závěry, kvalita prezentace práce z obsahového a formálního hlediska, přínos pro průmyslovou praxi. Každé kritérium bude hodnoceno zvlášť, přičemž váha jednotlivých kritérií závisí na rozhodnutí hodnotící komise. Vítězi se stávají autoři s nejvyšším celkovým součtem hodnocení v jednotlivých kritériích. Přihlášené práce bude posuzovat komise, jejíž členy jmenuje Svaz chemického průmyslu ČR na návrh sponzora ceny z řad uznávaných odborníků z vysokých škol, výzkumných institucí a odborných zástupců sponzorské organizace. Ze svého středu volí komise předsedu, organizační zázemí poskytuje komisi jmenovaný zástupce sponzora. Komise pracuje dvoukolově. V prvním kole vybere kandidáty, kteří postoupí do finále bez udání pořadí. Finalisté budou podle potřeby přizváni k osobní prezentaci své práce před hodnotitelskou komisí. Práce budou vyhodnoceny do 30. 9. kalendářního roku.

V rámci každé kategorie ceny je vyhlášováno 1. až 3. pořadí. Cenu představuje diplom a odměna z veřejné soutěže ve výši 40 000 Kč (1. pořadí), 20 000 Kč (2. pořadí), 15 000 Kč (3. pořadí) pro doktorandské práce a 30 000 Kč (1. pořadí), 15 000

(2. pořadí) a 10 000 Kč (3. pořadí) pro diplomové práce. Cena bude předána zástupcem sponzora ceny a předsedou hodnotitelské komise při vhodné příležitosti, nejpozději do konce příslušného kalendářního roku, např. na Večeru s českou chemií v rámci Chemtecu v Praze (15. října 2002). Odměněným kandidátům budou proplaceny tuzemské cestovní výlohy na místo udělení ceny a zpět. Cena, náklady na práci hodnotitelské komise a náklady související s předáním ceny budou financovány firmou Agrofert Holding a.s. Cena je udělována každoročně. Uzná-li hodnotící komise, že úroveň prací v jednotlivé kategorii nebyla dostatečná, navrhne neudělit Cenu Agrofertu Holding pro daný rok v některém pořadí, neudělit ji v žádném pořadí nebo udělit více cen stejného pořadí.

Zpráva z Odborné skupiny toxikologické chemie

Toxikologie je široký vědní obor, který ovlivňuje i další disciplíny, např. péči o nezávadné prostředí a výživu, hygienu práce, vývoj léčiv, fyziologii, biochemii, analytickou chemii atd. Velice uvítáme přihlášky (rozšíření členství v ČSCH) do naší Odborné skupiny.

Odborná skupina toxikologické chemie Československé společnosti chemické začala pracovat v r. 1964. Zakladatelem a prvním předsedou výboru byl Prof. MUDr. Ing. Dr. Karel Kácl, DrSc., vedoucí katedry lékařské chemie I. na lékařské fakultě University Karlovy v Praze. Naši členové se rekrutují z řad chemiků, lékařů, farmaceutů, veterinářů, vojáků i jiných profesí. V průběhu let se zvyšoval počet členstva v českých zemích a na Slovensku až na pětset. Bylo uspořádáno 20 Jarních toxikologických seminářů, v dubnu 1989 Mezinárodní symposium o expozičních limitech (vyšlo v *The Science of the Total Environment*, sv.101) nebo se toxikologové účastnili sjezdů a konferencí. Z jednotýdenních Jarních seminářů, jež se konaly nejčastěji na Valašsku, aby to měli Češi i Slováci blízko, byly dík Institutu hygieny a epidemiologie vydávány sborníky (100–200 stran). Při pořádání seminářů pomáhali hygienici severomoravského kraje. Kolem 80 účastníků vyslechlo 20–30 odborných sdělení. Při nezapomenutelných večerech se vyměňovaly zkušenosti z různých úseků toxikologie.

Zaměření seminářů bylo zprvu věnováno biotransformacím a stanovení metabolitů průmyslových škodlivin v biologickém materiálu, vztahům mezi strukturou a toxickými vlastnostmi látek, i problémům v průmyslu a v prostředí, jak to vyplývalo ze zaměření přihlášených sdělení i ze skutečnosti, že organizační činnost odborné skupiny obstarávali pracovníci z lékařské fakulty hygienické UK. Kvalitní přednášky prezentovali i pracovníci z VLA v Hradci Králové. V posledním desetiletí se začaly šířit drogy a pozornost byla věnována i této problematice.

V r. 1987 byla toxikologie u nás zařazena mezi vědecké disciplíny jako samostatný vědní obor lékařský – smíšený 51-22-9. Ve stejnou dobu byla zřízena katedra toxikologie na Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů (ILF) v Praze. Po roce 1990 byl vytvořen ústav lékařské chemie a toxikologie na 3. lékařské fakultě University Karlovy (3. LF UK). Do té doby byla toxikologie jako obor přednášena jen na vysokých školách chemického zaměření, na farmaceutické fakultě, na Vysoké škole veterinární a na VLA.

Jarní toxikologické semináře byly po r. 1995 nahrazovány kursy v IPVZ, které byly finančně méně nákladné, a byly zaměstnavatelem účastníkům hrazeny. V posledních letech byla katedra toxikologie v ILF zrušena a přestal existovat i Ústav

lékařské chemie a toxikologie na 3. LF UK. Tím opět vzrostla potřeba pořádat toxikologické semináře Odborné skupiny.

V r. 2000 byl uspořádán seminář o toxikologii v uplynulém století, věnovaný i dvěma osobnostem, které se zasloužily o rozvoj tohoto oboru, prof. Karlu Káclovi a prof. Janu Roubalovi, narozeným r. 1900. V r. 2001 se konaly semináře o limitech toxických látek, o drogách, o Registru chemických látek,

o výsledcích Programu Teplice a dalších tématech. Tato shromáždění se uskutečnila v posluchárnách nové budovy 3. LF Univerzity Karlovy.

Příští seminář se bude konat 21. března 2002; účastníci budou seznámeni i s novým výborem, v němž budou pracovat: prof. Bardoděj, dr. Binková, Ing. Bláha, prof. Dobiáš, dr. Hegedüs, dr. Chmelíková, Ing. Kozmíková, doc. Štablová a dr. Volf.

Zdeněk Bardoděj

Členská oznámení a služby

Commercial Union

ČSCH, jménem Asociace (AČCHS) otevřela možnost sjednání služeb jedné z nejstarších evropských pojišťoven, společnosti Commercial Union, cíleně a citlivě orientovaných na chemickou profesi. Jde zejména o životní pojistky s rozšířením pro pracovní rizika, připojištění důchodová a mnoho dalších produktů, které lze volit podle doporučení poradce určeného pro styk s našimi členy Ing. Jaroslava Smejkal. U většiny produktů

je možno použít jak příspěvek zaměstnavatele započitatelný do daňově uznatelných nákladů, tak odpočet od vlastního daňového základu jednotlivce. O spektru služeb budeme na stránkách časopisu informovat. Předpokládá se účast zástupce Commercial Union na sjezdu chemických společností v Brně k přímým osobním jednáním. Spojení: Ing. Jaroslav Smejkal 0325-551804, fax 2-22210011.

Z vědeckých, odborných a zahraničních společností

Konkurz

Děkan Přírodovědecké fakulty Masarykovy Univerzity vypisuje konkurz na obsazení profesorského místa „Josef Loschmidt Chair“ na katedře organické chemie pro obor

Manželé Baderovi

fyzikální organické chemie. Toto místo bylo zřízeno manželou Isabelou a Alfredem Baderovými a je financováno jejich nadací v USA na počest Josefa Loschmidta, jehož jméno nese.

Požaduje se, aby kandidát dosáhl nejméně titulu docent a Ph.D. nebo jeho ekvivalentu, mohl vykázat intenzivní a úspěšnou vědeckou práci v oblasti fyzikální organické chemie a má zájem o pedagogickou činnost v magisterském a doktorském studijním programu.

Příhlášky s podrobným životopisem, soupisem publikací, návrhem výzkumného programu a preferovaného způsobu zapojení se do výuky přijímá po 1. 11. 2001 prof. RNDr. Milan Potáček, Katedra organické chemie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy Univerzity, (potacek@chemi.muni.cz), Kotlářská 2, 611 37 Brno, který rovněž poskytne podrobné informace. Příhlášky budou zvažovány kontinuálně do obsazení místa.

Milan Potáček

Evropský koutek – European Column

Po dohodě řady evropských chemických společností bude v národních časopisech vycházet oddíl v anglickém jazyce, přinášející „mezinárodní aktuality“.

Acronyms

The Acronym Finder is a free resource from Wiley InterScience, providing an online interface for Scientific and Technical Acronyms, Symbols and Abbreviations. Search or browse through thousands of entries in a convenient pop-up format. <http://www.wiley.com/>.

The Chemical Record

Free online trial access <http://www.wiley.com/trackthrough?urlcode=15366293>, launched in 2001, The Chemical Record is a bimonthly international journal published under the auspices of the Japan Chemical Journal Forum, a collaboration of Japan's

leading chemistry societies. It covers all aspects of chemistry including physical, analytical, inorganic, organic, polymer, materials, surface, medicinal, biochemistry and biotechnology. Register for free online trial access to the entire first volume. This trial is valid until May 31, 2002 via Wiley InterScience.

Toxicology

Special Issue on Insect Toxicology now published in Pest Management Science <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlj022> Papers from the conference Insect Toxicology 2000 organised by ECTL of the University of California at Berkeley, have been published in Pest Management Science issue 57/10. This special issue pays tribute to the role of William Muriece Hoskins in founding the study of Insect Toxicology and provides a list of selected books on the topic, followed by 14 papers covering topics of current interest.

Raman

ICORS Special Issue now published in the Journal of Raman Spectroscopy <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlj016> Papers covering recent advances in Raman studies in colossal magnetoresistance, high-temperature superconductors and superlattice material have now been published in a special issue of the Journal of Raman Spectroscopy, Volume 32, Issue 10. Organised by Professor P. X. Zhang, Kunming University, China, these papers were presented at an ICORS 2000 satellite meeting held in Kunming, China.

Biochemistry of Iron

Inorganic biochemistry of iron metabolism: From molecular mechanisms to clinical consequences, 2nd edition, by Robert Crichton. Exploring the chemistry, biology, biochemistry, physiology and medical aspects of iron in biological systems from micro organisms to man. <http://www.wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch011>.

Hawley's Condensed Chemical Dictionary

14th edition, by R.J. Lewis First published in 1919, this is the 14th edition of a cornerstone reference for all chemical professionals worldwide, with thousands of chemical substances identified by name, properties, source, CAS number, shipping regulations, potential hazards, and applications. Available in Print or CD-ROM. <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch017>.

Environmental Chemistry

The essential guide to environmental chemistry, by G. Schwedt, this „pocket atlas“ is a must for all those working and consulting in the environmental field and its relevant industries. <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch018>.

Modern Petroleum Technology

New 6th edition - 2 Volume Set, Institute of Petroleum, the first revision of this landmark reference in nearly 15 years. Now presented in 2 volumes: Upstream and Downstream. The first examines the exploration and extraction of raw materials; the second covers the process of producing and supplying the end product. <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch016>.

Organometallics in Synthesis

A manual, 2nd edition, Manfred Schlosser, More than just a second edition this fully updated and reworked reference manual covers both theory and hands-on protocols, featuring new classes

of organometallic compounds as well as possibilities for their use as reagents and catalysts. <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch008>.

Physics and Chemistry of Materials

By Joel I. Gersten & Frederick W. Smith. This book offers the first unified treatment of materials, with additional information on each chapter provided in a free web-based supplement. <http://www.wiley.com/trackthrough?urlcode=15369327>.

Handbook of Monochromatic Xps Spectra

See <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch009>. These self-contained references offer an invaluable collection of research grade XPS spectra. Each handbook contains an extensive 20-page introductory section that includes comprehensive information about the XPS instrumentation, the materials, and the advanced methods of collecting the spectra. Available separately or as a complete set: Polymers and Polymers Damaged by X-Rays, Semiconductors, The Elements of Native Oxides. <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch009>.

NMR

Methods in biomedical magnetic resonance imaging and spectroscopy, this 2-volume set is abstracted from the Encyclopedia of Nuclear Magnetic Resonance, presenting articles on magnetic resonance imaging and spectroscopy as related to in vivo studies, and clinical applications involving in vitro investigations of tissue. A balance between imaging physics, spectroscopy and clinical studies. <http://wiley.com/trackthrough?urlcode=ukvlch010>.

Encyclopedia of Electrochemistry

The definitive work in electrochemistry: A total of 11 volumes makes this first and only complete reference on electrochemistry. Covers all aspects, from fundamental research to applications in industry. Easy access to electrochemical topics. <http://www.wiley.com/trackthrough?urlcode=15428469>.

Encyclopedia of Polymer Science and Technology

Now available online, this work presents the state of the art in all areas of polymer science with quick, precise searching and an expanding database of content that will comprise some 300 articles in 2002. <http://www.wiley.com/trackthrough?urlcode=15429088>.

A. Dugan

Osobní zprávy

Sedmdesátiny Ing. Lubomíra Kábrta, CSc.

Ing. Kábrt se narodil 22. dubna 1932 v Praze, ale celé dětství prožil v blízkosti zázračné studánky s léčivou vodou v Malých Svatoňovicích. Reálné gymnázium navštěvoval v Trutnově a v Praze na Žižkově. Na VŠCHT v Praze studoval v letech 1952 až 1957 a končil ve studijním oboru Technická analytická chemie. Nastoupil jako analytik v hutní laboratoři SONP Kladno a po 2 letech přešel do analytické laboratoře Výzkumného ústavu práškové metalurgie, tehdy ve Vestci u Prahy. Po pěti letech praxe v průmyslových laboratořích nastoupil v r. 1962 jako

odborný asistent na tehdejší Katedru analytické chemie, oddělení chemické analýzy. Na tomto pracovišti setrval až do svého odchodu do důchodu v r. 1999. Působil nejprve v základních laboratořích, později v laboratořích oboru. Zabýval se studiem komplexotvorných rovnováh uplatňujících se ve fotometrii, ke konci své činnosti na škole se věnoval iontové chromatografii (IC). V r. 1968 obhájil kandidátskou disertační práci, v níž se věnoval využití Schiffových bází odvozených od dihydroxybenzaldehydů pro fluorimetrické stanovení kovových iontů. Delší čas věnoval též spolupráci s Výzkumným ústavem

uranového průmyslu na zpřesnění fotometrického stanovení uranu ve výluzích rud vzniklých karbonátovým loužením a použití IC ke stanovení různých aniontů síry v těchto výluzích. Po odchodu do důchodu stále ještě pracuje v ASLABu jako posuzovatel činnosti vodohospodářských laboratoří, kde též šíří osvětu o správných operačních postupech.

Asistenti nastupující na Ústav analytické chemie po 2. světové válce měli většinou za sebou praxi (sice nedobrovolnou, pro zavření vysokých škol) v průmyslových analytických laboratořích. Byli tedy schopni úspěšně provést analýzu nejrůznějších materiálů a po nástupu na ústav tak činili pro různé zájemce ze školy i z praxe. Později nastupující asistenti už takovou zkušenost neměli, a tak po odchodu poválečné generace do důchodu byl Ing. Kábrt jediným pracovníkem, na kterého se obraceli zájemci z průmyslu i ze školy s požadavkem neobvyklých analýz.

Část svého života prožil L. Kábrt pod basketbalovými koši. Nejprve hrál košíkovou závodně v různých pražských klubech a pak 30 let působil jako rozhodčí naší ligové soutěže i jako rozhodčí mezinárodní. Deset let písal i Pohár mistrů. Když mu přestaly sloužit kolena, stal se členem matriční komise České basketbalové federace.

Ze sortimentu víno, ženy a zpěv vůbec neholdoval zpěvu a jen mírně vínu. Proto mohl vstoupit do řad seniorů se vzhledem junáka. Necht' mu to dlouho vydrží!

František Vláčil

Sedmdesátka prof. Ing. Jiřího Davídka, DrSc.

Profesor Davídek (23. dubna 1932) patří nepochybně mezi významné osobnosti potravinářských věd nejenom u nás, ale i v zahraničí. Připomeňme si jen stručně nejdůležitější milníky jeho dosavadní profesní kariéry. V roce 1954 ukončil studium na Vysoké škole chemicko-technologické (VŠCHT) v Praze a po studiích se stal vědeckým aspirantem v oddělení vitaminů Výzkumného ústavu potravinářského průmyslu v Praze, kde byl jeho školitelem Ing. Dr. Jiří Fragner. V roce 1958 obhájil kandidátskou disertační práci a po nástupu na pražskou VŠCHT se v roce 1967 habilitoval. Doktorskou disertační práci obhájil v roce 1971 a v roce 1972 byl jmenován profesorem pro obor chemie a analýza potravin. V letech 1972 až 1990 byl děkanem Fakulty potravinářské a biochemické technologie (FPBT), v letech 1976 až 1991 působil zároveň jako vedoucí Katedry chemie a analýzy potravin a v letech 1980 až 1990 byl místopředsedou Československé akademie zemědělské. Prof. Davídek se hlavní měrou zasloužil o zavedení tzv. mezioborového studia na FPBT. Na ústavu biochemie a mikrobiologie a na ústavu chemie a zkoušení potravin tak vznikly nové úspěšně se rozvíjející studijní obory.

Hlavní pedagogická aktivita jubilanta spočívala v přednášení předmětů Analýza potravin, Speciální analýza potravin a zavedení nového předmětu Chemie potravin. Spolu s prof. Janičkem a prof. Pokorným sepsal a vydal v roce 1983 i první vysokoškolskou knižní učebnici Chemie potravin. V roce 1977 byla také napsána a vydána (jako učebnice pro posluchače fakulty) kniha Laboratorní příručka analýzy potravin, kterou prof. Davídek editoval.

Ve vědecko-výzkumné činnosti se prof. Davídek zabýval změnami jakosti potravin během výroby a skladování, reakcemi neenzymového hnědnutí, vznikem aromatických látek v potravinách a metodami jejich stanovení, přirozenými toxickými

látkami v potravinách a jejich změnami během technologického zpracování a skladování. Je autorem nebo spoluautorem 15 monografií, z toho 9 cizojazyčných, více než 320 publikací ve vědeckých časopisech a přibližně stejného počtu přednášek na domácích a zahraničních odborných setkáních. Je častým oponentem doktorských a výzkumných prací z oboru chemie a analýzy potravin.

V současnosti působí prof. Davídek jako předseda Odborné skupiny potravinářské a agrikulturní chemie České společnosti chemické, je členem redakční rady časopisu Czech Journal of Food Sciences, European Food Research and Technology (dříve Zeitschrift für Lebensmittel-Untersuchung und Forschung) a Biomedical and Environmental Sciences. Je současně členem Certifikačního výboru pro organické zemědělství Ministerstva zemědělství České republiky. Jako spoluzakladatel Odborné skupiny pro potravinářskou a agrikulturní chemii České společnosti chemické, dlouholetý člen výboru a v současnosti předseda Odborné skupiny, je prof. Davídek jedním z hlavních organizátorů každoročně pořádaného Symposia o nových směrech výroby a hodnocení potravin. Ve funkci národního delegáta v Divizi potravinářské chemie Federace evropských chemických společností (FECS) je jedním z hlavních organizátorů prestižních konferencí Chemical Reactions in Foods, konaných v Praze každé čtyři roky (v minulosti v letech 1992, 1996 a 2000).

Tento výčet aktivit jubilanta ukazuje pouze ryze pracovní část jeho osobnosti. Nic by nebylo tak zavádějící v souvislosti s prof. Davídkem jako představa suchopárného školometa. Expresivní osobnost profesora Davídka nenechávala a nenechává nikoho v jeho okolí lhostejným a pasivním. Nutí jej k souhlasu nebo k diskusi, ve které se mistrně formulovaným argumentům jubilanta jen těžko oponuje. Zdáni, že prof. Davídek je snad pouze jednostranně orientovaným odborníkem v chemii a analýze potravin, se ztrácí při společenských debatách. Jubilant má široký společenský záběr. Je dobře znám svým hlubokým vztahem k výtvarnému umění. Jeho znalosti a zároveň schopnosti výborného řečníka jej přímo předurčují kvalifikovaně zahajovat výstavy či psát k těmto výstavám katalogy s výstižnými charakteristikami výtvarných umělců i jejich děl. Mezi výtvarníky má celou řadu přátel. To, že je mezi nimi uznáván, dokazuje i jeho členství ve výtvarné skupině Tolerance '95 a ve výboru Jednoty umělců výtvarných. V současnosti připravuje publikaci, v níž budou představeni všichni žijící členové tohoto významného výtvarného spolku.

V neposlední řadě je třeba zmínit jubilantovy lidské dimenze. Jeho krásný vztah ke svému učiteli prof. Janičkovi, ale také ke svým následovníkům i k nejmladší nastupující vědecké generaci. Podstatným rysem jeho osobnosti je velkorysost. Všude, kde se objeví, šíří veselou pozitivní náladu. Neustále sleduje a pomáhá rozvoji fakulty i odborné skupiny. Přátelům mu přeje mnoho let dobrého zdraví a spokojenosti z vykonané práce.

Pavel Rauch

Temperamentní docent

Doc. RNDr. Miloň Tichý, DrSc., v plné tvůrčí aktivitě miji životní milník s číslem 65, aniž by to ubralo na jeho mimořádném tempu. Na startu jeho trasy byla 28. 4. 1937 Praha, které zůstal až podnes věrný. Pokud tomu tak nebylo, tak buď ze závažných důvodů občanských: (vojenská povinnost), pracovních (řada akcí a pobytů vědeckých, pedagogických, doma i v zahraničí), v nepo-

slední řadě pak z důvodů rekreačních (návštěvy milovaného západočeského kraje). Okolí řeky Střely se mu stalo oblíbeným místem, kde spolu s manželkou Marií, dcerou Zuzankou a věrnou psicí Daisy rád trávil volné chvíle a čerpá síly k další práci. V poslední době se jeho radosti rozhojnilo o vnučku Aničku a zetě Petra.

Výčet pracovních aktivit docenta Tichého by bohatě postačil na více než jeden lidský život, a to stále věříme, že našemu příteli a kolegovi ještě zbývá mnoho energie k dalším výbojům na poli vědy i pedagogiky.

Během let 1952 až 1956 absolvoval Vyšší průmyslovou školu potravinářské chemie a poté pokračoval ve studiu chemie na Přírodovědecké fakultě Karlovy University v Praze, na katedře analytické chemie, kde v roce 1961 promoval na chemika. V roce 1966 obhájil kandidátskou disertační práci „Elektronická spektra a ionizační konstanty alternujících uhlovodíků“. V oblasti hygieny práce se poprvé angažoval v rámci Výzkumné skupiny prашných onemocnění Ústavu hygieny práce a chorob z povolání, Praha (1966–1968). V tomto období (1967) získal hodnost RNDr. na základě rigorosní práce: „Stanovení dvojmocných fenolů ve vodách“. Období 1968 až 1969 ho zastihlo na stipendijní stáži u prof. H. S. Masona, University of Oregon Medical School, Portland, Oregon, kde studoval vazebná místa cytochromu P-450 metodou elektronové paramagnetické resonance. V letech 1970 až 1983 pracoval Miloň Tichý jako samostatný vědecký pracovník výzkumné skupiny toxikokinetika Centra hygieny práce a nemocí z povolání Institutu hygieny a epidemiologie (IHE). Do funkce vedoucího odborné skupiny toxikologické analýzy CHPNP IHE (do roku 1991, pak Státní zdravotní ústav) byl jmenován v roce 1983 a tuto funkci plní stále.

V roce 1990 kolega Tichý získává hodnost doktora věd v oboru farmaceutické chemie za obhájenou práci: „Kvantitativní vztahy mezi chemickou strukturou a biologickou účinností xenobiotik (analýza QSAR)“. Na Přírodovědecké fakultě UK od roku 1991 koná přednášku „Toxikologie“. V roce 1994 se na PřF UK habilitoval na základě práce „Příspěvky k predikční toxikologii“. Je autorem asi 120 příspěvků v našich i zahraničních časopisech, na 150 příspěvků na konferencích, z toho asi 40 zahraničních, dále je autorem monografie „Účinnost xenobiotik a chemická struktura“ Avicenum, Praha, 1983. Je rovněž redaktorem či spoluredaktorem řady sborníků

z tuzemských i mezinárodních konferencí a autorem či spoluautorem 5 vysokoškolských skript.

Energii jeho vědecké aktivity dokazuje rovněž plejáda zahraničních i tuzemských grantových projektů, ve kterých se osvědčily jeho vynikající vědecké i manažerské schopnosti. Jejich odrazem byla také organizace 2 mezinárodních konferencí: „Chemical Structure - Biological Activities: Quantitative Approaches“ – Praha 1973 a „QSAR in Toxicology and Xenobiochemistry“ - Praha 1984. S těmito činnostmi souvisí i jeho členství v organizačních nebo vědeckých komisích všech dosavadních třinácti evropských QSAR symposií (začátek položen v Praze 1973). Je aktivním členem významných mezinárodních vědeckých organizací: International Society of Quantum Biology, International Society for the Study of Xenobiotics, International Society for QSAR and Molecular Modelling, Society for Environmental Toxicology and Chemistry (SETAC), byl členem redakčních rad mezinárodních časopisů Quantitative Structure Activity Relationships Journal, a SAR and QSAR in Environmental Research.

K zájmovým okruhům kolegy Tichého patří predikční toxikologie, alternativní metody testování toxicity, užití méně organizovaných biologických objektů (nítěnky), fyzikálně-chemické vlastnosti a chemická struktura, počítačové modely (metabolismu, transportu, distribuce), zejména QSAR a kompartmentové modely, predikce (odhad) toxických a nežádoucích účinků xenobiotik. Z dalších zájmových oblastí lze jmenovat analytickou toxikologii, biologické monitorování expozice lidí průmyslovým škodlivinám, biochemické metody stanovení poškození, stanovení stopových množství anorganických kationtů (AAS) v biologických materiálech, příprava certifikovaných referenčních materiálů z lidské moče, kontrola kvality analýz (QA/QC, SLP).

Závěrem lze uvést ocenění následujícími institucemi: Společností Pracovního lékařství České lékařské společnosti JEP (1976), presidiem České lékařské společnosti JEP (1984) a Českou národní radou (1989). V roce 1998 obdržel kolega Tichý pozvání k aktivní účasti na velmi prestižním semináři „Predictive Toxicology and Tools of Artificial Intelligence“, Stanford University, Menlo Park, Kalifornie.

Tento výčet jistě umožňuje poděkovat Doc. RNDr. Miloni Tichému, DrSc. za plní i svědomitost v reprezentaci naší chemie a popřát mu mnoho zdraví a energie do další práce.

Max Vojtíšek

Střípky a klípky o světových chemících

Richard Kuhn (1900–1967)

Kuhn pocházel z vídeňské rodiny ministerského úředníka a učitelky. Matka zajistila pro syna domácí výuku po celou obecnou školu. Po maturitě na gymnáziu Richard absolvoval dva semestry na vídeňské univerzitě, načež přešel do Mnichova, kde roku 1922 promoval pod vedením R. Willstättera. Již za tři roky se habilitoval a po dvou letech odešel na ETH v Curychu. Od roku 1929 profesor Kuhn působil na univerzitě v Heidelbergu a současně jako ředitel chemického oddělení v Kaiser Wilhelm Institut für Medizinische Forschung. Řadu let, i přes válku, byl prezident německé chemické společnosti. Z titulu této funkce pozval roku 1941 V. Preloga, profesora univerzity v Zagrebu, k přednáškám. Prelog s manželkou cestoval přes Itálii a

Švýcarsko, kde ale zůstal u profesora L. Ruzicky v Curychu a později se stal jeho nástupcem jako vedoucí ústavu organické chemie ETH. Přednášky v Heidelbergu Prelog absolvoval až roku 1946.

Kuhn se zabýval mimo jiné výzkumem atropoisomerie derivátů bifenyly, syntézou kumulenu (připravil i 1,1,6,6-tetrafenylhexapentaen), strukturou karotenoidů, oligosacharidů, aminosacharidů, enzymů, pantothenové kyseliny a vitaminů B₂ a B₆. Výzkum vitaminu B₂ nebyl jednoduchý, bylo třeba zpracovat 5 300 litrů mléka, aby dostali 1 g vitaminu. Za objevy v oblasti vitaminů a karotenoidů byl Kuhn roku 1938 vyhlášen nositelem Nobelovy ceny, ale na příkaz nacistické vlády nesměl do Stockholmu pro cenu vycestovat. Teprve roku 1949 převzal

zlatou medaili a diplom. Kuhn byl jedním z prvních propagátorů sloupcové chromatografie v organickém výzkumu. Do zavedení NMR spektroskopie se používala Kuhnova a Rothova metoda k stanovení seskupení C-CH₃ při výzkumu přírodních látek. Se spolupracovníky profesor Kuhn velmi dobře vycházel a podporoval jejich tvořivou fantazii. Byl ve stálém kontaktu s novinkami ve svém oboru. Kdykoliv došlo nové číslo časopisu, hned si je vzal domů a přes noc prostudoval. Publikace psával doma se spolupracovníkem a při dobrém víně obvykle úkol zvládli. Kuhn měl rád společnost, vyprávěl anekdoty, vynikal skvělou pamětí na čísla, data i formule. Byl výborným šachistou, jeden čas i mistrem Badenska. V Heidelbergu hrával s bývalým mistrem světa Bogoljubovem a nejednou ho porazil. Zajímal se o kopanou a hrával tenis. V 28 letech se oženil se studentkou farmacie Daisy Hartmannovou, manželé měli 4 dcery a 2 syny, paní Kuhnová po 30 letech zemřela. Profesor Kuhn zemřel po dlouhé nemoci v Heidelbergu roku 1967.

LITERATURA

1. Westphal O.: *Angew. Chem.* 80, 501 (1968).
2. Baer H. H.: *Liebigs Ann. Chem.* 1993, I.
3. Prelog V.: *My 132 Semesters of Chemistry Studies*, str. 20. ACS, Washington, DC 1991.

Miloslav Ferles

Lístek z historie výzkumu přírodních vonných látek

V buňkách a pletivech mnoha aromatických rostlin se vyskytuje pestrá směs těkavých olejovitých látek které se většinou vyznačují intenzivní, osobitou a příjemnou vůní. Jsou to silice neboli éterické oleje. Z chemického hlediska představují složité směsi mnoha organických sloučenin: terpenů, alkoholů, aldehydů, kyselin, ketonů, esterů, dusíkatých a sírných látek, které se z přírodních surovin získávají v koncentrovaném stavu destilací s vodní parou, lisováním, macerací nebo nyní nejčastěji extrakcí vhodným selektivním rozpouštědlem. Vonné rostlinné oleje s léčebnými účinky (aromaterapie) se používaly již ve starověku a později o ně projevovali zájem evropští alchymisté. Jestliže v roce 1500 bylo známo asi 15 éterických olejů, v roce 1540 jich bylo již 38 a počátkem 18. století dokonce 120. V novodobé historii se o výzkum přírodních vonných látek nejvíce zasloužil německý chemik Otto Wallach (1847 až 1931), od jehož úmrtí letos uplynulo sedmdesát let.

Pocházel z tehdy pruského Königsbergu (nyní Kaliningrad) z bohaté rodiny vysokého státního úředníka a později prezidenta obchodní komory. Studoval na univerzitách v Göttingenu a Berlíně, kde byl žákem známého organického chemika A. W. Hofmanna, zakladatele syntetické výroby anilínových barviv. Po ukončení studií působil krátkou dobu jako asistent v Berlíně a pak na univerzitě v Bonnu u profesora F. A. Kekulého von Stradonitz (potomka českých emigrantů vladcké rodiny Kekulů ze Stradonic, tvůrce koncepce struktury benzenu). Odtud odešel pracovat na několik let do chemické společnosti AGFA v Rummelsburgu, tehdy proslulé továrny na výrobu barev. V roce 1873 se vrátil na univerzitu do Bonnu, kde se stal nejdříve docentem a o tři roky později mimořádným profesorem chemie. V roce 1889 odešel do Göttingenu, kde na tamější univerzitě působil dlouhá léta jako profesor různých chemických oborů.

Hlavní oblastí Wallachovy vědecké činnosti byl již zmíněný výzkum přírodních vonných látek – éterických olejů, zejména z hlediska jejich klasifikace, dosud založené na uspořádání podle rostlin, z nichž byly získávány. Objevil, že většina těchto látek je

chemicky spolu úzce spřízněna a patří do skupiny terpenů. Jejich příbuznost spočívá ve výstavbě molekul, jejichž atomy uhlíku jsou vzájemně spojeny do kruhu, přičemž většina atomů v kruhu je nasycena (alicyklické sloučeniny). Liší se počtem kruhů, z nichž se jejich molekuly skládají, a také bočními skupinami, které jsou ke kruhům připojeny. Vedle zjištění chemické povahy těchto přírodních látek se mu také podařilo vypracovat postupy jejich izolace z rostlinného materiálu a objevit i syntetickou cestu přípravy některých terpenoidů.

Klasifikace terpenů podle chemické struktury byla na počátku minulého století považována za jeden z největších triumfů tehdejší vědy a vedla až k udělení Nobelovy ceny za chemii v roce 1910 – jako uznání Wallachových „velkých zásluh o rozvoj organické chemie a chemického průmyslu, zejména za průkopnické práce v oblasti alicyklických sloučenin“. Otto Wallach se tak stal v pořadí desátým chemikem – nositelem tohoto prestižního ocenění a po Adolfu von Baeyerovi (syntéza indiga) druhým učencem, oceněným také za praktické přínosy svých objevů.

V současné době se přírodních a syntetických terpenů běžně využívá v mnoha oborech, parfumerií a kosmetikou počínaje, přes potravinářství a farmaci až k průmyslu barev a laků aj.

Bohumil Tesařík

Víte ještě, co to je galalit?

Před několika lety jsme si v historickém kalendáriu vědy a techniky připomínali sto let od vynálezu prvního levného syntetického materiálu – pokud pomineme celuloid, hořlavou plastickou hmotu z nitrocelulózy změkčené kafrem – současně generaci již asi neznámé umělé rohoviny čili galalitu.

V roce 1897 německý továrník Wilhelm Krische a technik Adolf Spitteler získali umělou látku z čerstvého tvarohu po jeho ponoření do roztoku formaldehydu. Podle jimi vypracovaného a později zdokonaleného technologického postupu se srážením odstředěného mléka přidávkem enzymů získaná mléčná bílkovina – kasein dokonale zbaví tuku a vody, rozeleme se na prášek a mísí s různými přísadami a barvivy. Poté se směs ovlhčuje vodou (20–35 %) a nechá zaležet, aby nabobtnala, často se užívá také zředěné kyseliny máselné nebo citronové, které zvyšují plasticitu. Získaná snadno tvarovatelná hmota se za horka pomocí hnětačích strojů dokonale zhomogenizuje a v zařízeních s vytápěnou hlavou lisuje na desky, tyče, roury a další požadované tvary. Nakonec jsou zformované poloprodukty ponořeny do 4 až 5% formaldehydové lázně k vytvrzení. Tento proces trvá ovšem několik týdnů, u silnostěnných předmětů dokonce až šest měsíců. Podstatou vytvrzování je vznik příčných vazeb, vytvářených chemickou reakcí bílkovin s formaldehydem. Finální výrobky se zvolna suší v proudu teplého vzduchu.

Galalit (galaktolith, mléčný kámen) je průsvitná hmota, na vzduchu stálá, pevná a pružná, nehořlavá (výhoda proti celuloidu), nahřata páchne po páleném rohu, nerozpustná v kyselinách, alkáliích a ethanolu, tvrdosti 2,5, hustoty 1,3, dobrý elektrický izolátor. Lze jej snadno mechanicky obrábět, leštit a libovolně barvit - stal se proto náhražkou přirozeného rohu, kamene, kostí, slonoviny, jantaru (zbarven kyselinou pikrovou), želvoviny (působením kyseliny sírové), korálů apod. Od počátku minulého století se z něho v průmyslovém měřítku vyráběly různé předměty (perly, knoflíky, hřebeny, držadla ke skříním, pletací jehly, rukojeti k nástrojům, klávesy, elektrické izolátory atd.) v řadě evropských závodů (Hannover, Vídeň, Paříž aj.).

Cena se tehdy pohybovala okolo čtyř až pěti rakouských korun za jeden kilogram.

S rozvojem makromolekulární chemie a zahájením výroby syntetických plastů ztratily postupně „umělé“ polymerní mate-

riály získané modifikací přírodních surovin zcela na významu. V historii chemického průmyslu však představují neopominutelný a trvalý vývojový článek.

Bohumil Tesařík

Technické zajímavosti a služby

Obsah této rubriky může naplňovat charakter sdělení vymezeného Kodexem reklamy (Rada pro reklamu, březen 1997) označeného jako INZERÁT-REKLAMA ve smyslu Zákona O regulaci reklamy a doplnění Zák. 468/91 Sb. (Sb. 40/95). Zájemci o publikování technických novinek jsou vítáni, ať již to budou odborníci, kteří ze své praxe něco chtějí pochválit, nebo firmy, které se chtějí pochlubit.

Pokud není k dispozici ve Vašem výtisku CHL odpovědní pohlednice, použijte prosím korespondenční lístek nebo pošlete E-mail na adresu csch@csch.cz.

ChemOffice 2002 (verze 7) „vše co potřebuje chemik na stole“

Začátkem roku 2002 se počaly objevovat na našem trhu CS-CO2002. Co obsahuje tato sada se 7 CD ROMy navíc k minulým verzím? Jedna odpověď je snadná, obsahuje (e)-verzi encyklopedie Merck Index, 13. vydání. Celkem obsahuje tyto složky: ChemDraw 7.0, Chem3D 7.0, ChemFinder 7.0, ChemInfo 7.0, E-Notebook 7.0, The Merck Index, 13th Edition, ChemInfo Databases, (ChemACX, ChemINDEX, ChemRXN & ChemMSDX), E-Notebook 7.0, CombiChem for Excel, BioAssay Manager, Microsoft Office Integration: ChemDraw for Excel 7.0, ChemFinder for Word, Software Developer's Kit (SDK).

CS ChemDraw Ultra 7.0 obsahuje několik nových funkcí. Nové uspořádání uživatelského okna, dokonalejší a vypínatelné dialogové boxy, přesunovatelné nástrojové lišty a doplňková okna. Možnost vkládat tabulky. Zásobárnu šablon struktur používaných v biologii BioArt. Podporu kreslení struktur polymerů. Zavedení referenčních čísel struktur v textu MS Wordu. Inteligentně vložené Chem3D obrazy. Změněn byl význam použití kláves (CTRL, ALT, SHIFT, atd.) tak, že odpovídají standardnímu „cítění“ Windows.

CS Chem3D Ultra 7.0 byl doplněn novými výpočetními procedurami a silovými poli pro tzv. CS Mechanics, MM2, MM3 MM3 (Proteins) a rozšířenou nabídkou optimalizačních metod. CS ChemSAR používá nových 2D topologických deskriptorů. Zdokonaleny byly rychlost a stabilita ChemSAR a implementace Gamess. Standardní klient pro Gaussian je add on modul k CS Chem3D Ultra. (Samotný Gaussian není v tomto balíku dodáván). Nicméně s CS Chem3D Ultra můžete vytvořit soubor s daty pro přímý vstup do Gaussianu. Podobně je implementován klient na použití GAMESS. Plně implementovaný balík CS MOPAC Pro je bez dalšího připraven k výpočtům.

Nové rysy otevřených objektově programovatelné databáze, zacházející s chemickými strukturami CS ChemFinder 7.0 mají zlepšenou funkci Database Wizard a Opening Dialog. Lze vytvářet složky v Data Source Tree. Je doplněn generátor tabulek a formulářů, struktury v okně chemických vzorců se znázorňují buď ve formě CS ChemFinder nebo CS ChemDraw. Objekty mohou být na ploše srovnány automaticky. Byl dále zdokonalen import souborů SD/RD a Import-Structures. Zdokonaleny

funkce RS3 a propojení s Oracle. Doplněny search preferences, možnosti požadavků na stereochemii, substituent R nyní správně obsahuje i vodík. Seřazování struktur probíhá nyní podle zvyklostí podobných CA. Excelové funkce (PRO a ULTRA) obsahují analýzu a tabulky R-grup a převod do Chem3D Property Broker (e.g., pKa). Funkce ChemDraw for Excel je nyní kompatibilní se staršími verzemi ChemDraw. Instalace nyní pozná problémy s verzemi. V případě problémů lze pracovat se SMILES formátem.

ChemFinder for Word je doplněk, který prohledá počítač a najde soubory, ve kterých jsou struktury ChemDraw a vytvoří jejich přehled.

Celý balík vytváří skutečně bezkonkurenční sadu produktů pro chemiky. Seznamte se s popisem na www.camsoft.com či <http://chemnews.cambridgesoft.com/art.cfm?S=187>. (#0402001)

Purospher STAR

Firma Merck uvádí ucelenou řadu HPLC kolon plněných sorbentem Purospher STAR, umožňující analýzy v širokém rozsahu pH, vhodné i pro stanovení bazických a komplexotvorných látek, s velikostí částic 3 μm a 5 μm.

Sortiment obsahuje širokou řadu velikostí kolon, od délky 30–75 mm pro LC/MS analýzy, přes 125,150 až do 250 mm pro typické aplikace. Průměry kolon jsou k dispozici v rozměrech 1 mm a 2 mm pro narrow bore aplikace, 3 mm a 4 mm pro typické aplikace až do 10 a 25 mm pro semi-preparativní účely. Stabilitu a reprodukovatelnost firma prezentuje v dostupných informačních materiálech, které jsou k dispozici na adrese formy nebo na www.merck.cz. (#0402002)

Nový katalog Chemikálie a činidla 2002 firmy Merck

Nový katalog chemikálií a reagentů společnosti Merck KGaA představuje mnoho nových produktů, má novou moderní podobu, včetně upravených produktových kategorií a rozkládacího obalu. Naším hlavním cílem bylo co nejvíce zjednodušit a urychlit vyhledávání produktů, např. s pomocí klíčových slov, pomocných vyhledávacích registrů a informativního přehledného seznamu nových výrobků. Již osvědčený index na konci katalogu byl samozřejmě zachován; s jeho pomocí lze rychle nalézt katalogová čísla výrobků, čísla CAS a empirické vzorce. Veškeré informace uvedené v katalogu jsou k dispozici také na našich internetových stránkách (www.merck.de, www.merck.cz) a díky elektronickým vyhledávacím funkcím Vám můžeme mnohé Vaše dotazy zodpovědět on-line. Prostřednictvím internetu můžete také získat aktuální znění bezpečnostních listů a analytických certifikátů. Bezpečnostní údaje zde uvedené mají za úkol přispět k co nejvyšší míře bezpečnosti při práci v laboratořích i při výrobě. V této oblasti Vám poskytujeme maximální množství údajů; nepovažujeme tyto údaje za nezbytné pouze pro objednávání produktů, ale za cennou databázi pro Vaši každodenní práci. Přejeme Vám mnoho úspěchů v práci s našimi produkty a nabízíme Vám pomoc, kdykoliv budete potřebovat

zodpovědět jakékoliv dotazy ohledně našich výrobků nebo přímo katalogu samotného.

Vyžádejte si prosím nový katalog firmy Merck na adrese: merck@merck.cz, Merck spol. s r.o., Zděbradská 72, 251 01 Říčany-Jažlovice. (#0402003)

Nový katalog Calbiochem® 2002–2003

Calbiochem® biochemikálie a immunochemikálie jsou činidla nejvyšší kvality. Nový katalog je představen v kapitolách: Apoptosis (Cell Cycle; Calcium Signaling; G-Proteins; Glycobiology; Neurochemicals (Neurotoxins; Nitric Oxide (Oxidative stress; Protein Kinase.

Kromě produktových informací a samostatně včleněných informací o nových produktech jsou v katalogu zařazeny i informace o skladování, bezpečnostní údaje a řada dalších. Tyto informace lze nalézt i na internetových stránkách www.calbiochem.com spolu s možností technického servisu a dokumentačních dat jako jsou produktová data, analytické certifikáty a bezpečnostní data pro více jak 20 000 položek.

Vyžádejte si prosím nový katalog firmy Calbiochem(r) na adrese: merck@merck.cz, Merck spol. s r.o., Zděbradská 72, 251 01 Říčany-Jažlovice. (#0402004)

Spartan 02

Programy Spartan společnosti wavefunction www.wavefun.com jsou nyní ve verzi „02“ k dispozici jak pro platformu Windows (W98 a výše) tak pro Linux a Unix. O prospekty s vlastnostmi mohou zájemci požádat prostřednictvím (#0402005).

Novinky z dílny Vacuubrand

Kompaktní vakuový agregát pro chemické použití PC2001 Vario (www.vacuubrand.de/produkte/prod-pc2001.php3) s čerpací rychlostí 1,6 m³/h a limitním vakuem 2 mbar je agregát určen pro použití např. s rotačními odpařovacími stolními typy. Chemické provedení vývěvy MD1C Vario i vakuové měřicí hlavy VSK5 zaručuje maximální chemickou odolnost i nejnižší možnou kontaminaci vakua i čerpaných plynů. Zabudovaný regulační ovladač CVC2000 může nastavit vakuum v rozmezí od 1060 do 1 mbar s přesností 1 mbar. Přístroj je možno připojit na RS232C. Regulace vakua je provedena ovládním rychlosti otáčení motoru vývěvy, čímž se významně prodlužuje i životnost celého zařízení. Miniaturní instalační plocha 320 × 290 mm a váha 10 kg předurčují zařízení k nejširšímu použití v laboratořích a provozech s vysokými nároky na kvalitu vakua. (#0402006)

NMR kyvety New Era

Přímé zastoupení společnosti New Era (www.newera-nmr.com/) na českém trhu přináší ekonomickou možnost přístupu k širokému spektru soudobých kyvet a pomůcek pro měření NMR. Společnost New Era s více než třicetiletou zkušeností v oboru nabízí většinu toho, co potřebuje NMR specialista od provedení „pro studenty“ až pro špičkovou certifikovanou kvalitu. Katalog a ceník na vyžádání. (#0402008)

ELS detektory pro HPLC

Moderní analytické metody vyžadují dnes i v HPLC detekci „úplného“ výčtu analytů, bez ohledu na to, zda absorbují v UV oblasti, lze měřit jejich index lomu či jiné charakteristiky. Jedna z možností je použití nízkoteplotního odpařovacího detektoru rozptýleného světla (Evaporative Light Scattering Detection).

Společnost Sedere z Francie nabízí v praxi vyzkoušený produkt, který v řadě variant uspokojí i nejnáročnějšího analytického chemika. (#0402009)

Molekulární modely

Molekulární strukturní modely HGS Polyhedron, typ „B-set, No. 1005“ jsou standardní soupravou pro studium organické chemie a slouží k jejímu dokonalejšímu porozumění. Lze z ní vytvářet modely mnoha organických sloučenin a to i velmi složitých, protože je možno jí doplňovat o další stavební kameny. Může být použita širokým spektrem zájemců, školami počínaje a výzkumnými pracovišti konče. S její pomocí lze studovat stereochemii nejrůznějších organických molekul a to s dostatečnou přesností, protože délky tyčinek, spojujících jednotlivé mnohostěny, představující atomy, zohledňují skutečné meziatomové vzdálenosti. Z pedagogického hlediska je významná i skutečnost, že pomocí těchto modelů lze vytvářet i správné prostorové představy o násobných vazbách a hybridizaci. (#0402010)

Generátory plynů

Generátory plynů Nitrox Laboratory formy „dominick hunter“ (www.dominickhunter.com) jsou k dispozici v přímém zastoupení na českém trhu. (#0402011)

Educator Packs III

Již jste možná slyšeli, že ACD nabízí nejpobulárnější software s nevidanými slevami pro akademickou komunitu. Jde o dva balíčky: Educator Pack 1 obsahuje Name Pro, LogP, and Boiling Point. Educator Pack 2 obsahuje NMR prediction for C-13 and H-1. Oba navíc obsahují mnohokrát cenami ověřený databázový program pro chemiky ChemFolder (www.acdlabs.com/products/chem_dsn_lab/chemfolder/) a 85 000 sloučenin v připojené encyklopedii. Přečtete si o Educator Pack na <http://ilab.acdlabs.com/webstore/dedpack1.htm> a <http://ilab.acdlabs.com/webstore/dedpack2.htm>. Doplněkem k této nabídce jsou programy ACD/ChromManager, ACD/LC Simulator, ACD/GC Simulator, ACD/Chrom Apps DB a plná verze ACD/ChemSketch jsou obsaženy v novém balíčku EduPack III. <http://ilab.acdlabs.com/webstore/dedpack3.htm>. (#0402012)

Brožura o měření vakua

Nová brožura Vacuum Measurement Gauges fy Vacuubrand je k dispozici na vyžádání. Popisuje zejména vakuová měřidla DVR2 (1080–1 mbar), CVC2II (1300–1 mbar, řízení vakua 1060–1 mbar), VAP5 (1000–10⁻³ mbar) a další. (#0402007)

Produkty pro gelovou chromatografii

Nejširší nabídka standardů a produktů pro GPC a SEC obsažená v katalogu fy Polymer Standards Service (www.polymer.de) je nyní doplněna i širokým sortimentem kolon pro gelovou chromatografii ve vodě i v organických rozpouštědlech. (#0402015)

Mikro HPLC čerpadlo

Společnost Prolab zavedla na trh mikro-HPLC čerpadlo Evolution 200, které umožňuje regulovaný průtok mobilní fáze v rozsahu 0,1–300 µl/min, použití kolon o vnitřním průměru min. 50 µm, tlakové rozmezí 0–400 bar. Čerpadlo může pracovat i u hmotového spektrometru či elektroforézy, je zajištěno pro práci do 30 kV a 200 µA. Evolution 200 může pracovat v isokratickém

tak v gradientovém módu, jeho funkce jsou řízeny firemním programem pod Windows NT. (#0402014)

Názvoslovný program IUPAC Name jako ChemSketch Add-on

ChemSketch Freeware 5.0 je vybaveno názvoslovným programem pro IUPAC názvosloví pojmenovávající struktury do 50 atomů a do tří kruhů. Prostě nakreslete strukturu a klikněte na

knoflík. Downloadujte si ChemSketch Freeware zdarma bez váhání na adrese www.acdlabs.com/download/chemsk.html. Na stránkách www.acdlabs.com/products/name_lab/iupac/ se dovíte o nejlepší programu pro IUPAC názvosloví na trhu. Tuto novinku zdarma můžete mít i k ChemDraw jako ChemDraw Extensions for ACD/Labs: www.acdlabs.com/products/glob_sol_lab/chdr_ext/. (#0402013)

Zákony, které ovlivní život chemiků

Upozornění na zákonná opatření si nedělají sebemenší nárok na úplnost. Redakce uvítá upozornění na normy, které se v této rubrice měly objevit.

Rok 2002

92. Vyhláška Ministerstva zemědělství o odborné způsobilosti pro živnostenské podnikání na úseku rostlinolékařské péče

91. Vyhláška Ministerstva zemědělství o prostředcích na ochranu rostlin

90. Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se stanoví opatření k zabezpečení ochrany včel, zvěře a ryb při používání přípravků na ochranu rostlin

89. Vyhláška Ministerstva zemědělství o ochraně proti zavlékání škodlivých organismů

88. Vyhláška Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

86. Zákon o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší)

83. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví seznam právnických a fyzických osob s uvedením jejich pracovišť, pro jejichž činnost se nevyžaduje povolení k zacházení s návykovými látkami, přípravky je obsahujícími a prekursory

82. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se mění vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 304/1998 Sb., kterou se stanoví případy, kdy se nevyžaduje vývozní povolení k vývozu pomocných látek, podrobnosti o evidenci návykových látek, přípravků a prekusorů a o dokumentaci návykových látek, ve znění vyhlášky č. 143/2000 Sb.

76. Zákon o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)

71. Vyhláška Českého báňského úřadu o zdolávání havárií v dolech a při těžbě ropy a zemního plynu

61. Zákon, kterým se mění zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů

60. Vyhláška Českého báňského úřadu, kterou se mění vyhláška Českého báňského úřadu č. 246/1996 Sb., kterou se upraví podrobnější podmínky pro povolování výbušnin, výbušných předmětů a pomůcek do oběhu a jejich přezkušování

55. Úplné znění zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn

54. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví zdravotní požadavky na identitu a čistotu přídatných látek

53. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví chemické požadavky na zdravotní nezávadnost jednotlivých druhů potravin a potravinových surovin, podmínky použití látek přídatných, pomocných a potravních doplňků

52. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví požadavky na množství a druhy látek určených k aromatizaci potravin, podmínky jejich použití, požadavky na jejich zdravotní nezávadnost a podmínky použití chininu a kofeinu

50. Zákon, kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb., a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

40. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdky

36. Úplné znění zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn

31. Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu, kterou se stanoví požadavky na lihoměry a hustoměry na líh, označované značkou EHS

21. Vyhláška Úřadu průmyslového vlastnictví, kterou se mění vyhláška Federálního úřadu pro vynálezy č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů

20. Vyhláška Ministerstva zemědělství o způsobu a četnosti měření množství a jakosti vody

13. Zákon, kterým se mění zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění zákona č. 119/2000 Sb., zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

11. Nařízení vlády, kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů

10. Vyhláška Ministerstva životního prostředí, kterou se stanoví seznam nebezpečných chemických látek, které mohou představovat závažné riziko pro zdraví člověka a životní prostředí

Rok 2001

498. Vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí, kterou se zrušují některé právní předpisy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

495. Nařízení vlády, kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků

494. Nařízení vlády, kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zaslání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu

457. Vyhláška Ministerstva životního prostředí o odborné způsobilosti a o úpravě některých dalších otázek souvisejících s posuzováním vlivů na životní prostředí

444. Vyhláška Ministerstva financí, kterou se stanoví základní sazby stravného v cizí měně pro rok 2002

Knihy, literatura, informace, web

The Merck Index (e-version)

An Encyclopedia of Chemicals, Drugs, and Biologicals, 13th Edition, Maryadele J. O'Neil, Ann Smith, Patricia E. Heckelman, John R. Obenchain Jr., Jo Ann R. Gallipeau, Mary Ann D'Arecca, Susan Budavari, Editors, Merck Research Laboratories, Division of MERCK & CO., INC., Whitehouse Station, NJ, 2001, elektronická podoba CambridgeSoft, Cambridge MA 2001, 562 MB, 1 CD, vydání první, cena plná 27470, upgrade, update a premier maintenance 15334, dvoulicence 44034, pětlicence 101434, desetilicence 187534, cena akademická 11234, upgrade, update a premier maintenance 7134, pětlicence 27534, desetilicence 44034, další na dotaz. Databáze je přístupná i v internetové verzi, kdy roční licence stojí 25300 a akademická 11234 Kč.

Třinácté vydání populární encyklopedie The Merck Index obsahuje 10250 hesel popisujících významné chemické látky, lékové a biologické substance. Hesla nejsou katalogem fy Merck & Co., Inc. ale reprezentují výběr produktů a sloučenin představujících obecně zajímavé a důležité sloučeniny, vybrané na základě dlouhodobé zkušenosti redaktorů již 13. vydání encyklopedie. Od vydání 12. v roce 1996 bylo přepracováno přes 5000 hesel a několik set jich bylo dokonce odstraněno, stovky hesel byly naopak přidány. Začleněná hesla obecně reprezentují vždy jednu látku a její příbuzné sloučeniny (isomery, soli, aj.) Několika složkové lékové substance jsou zpravidla vyloučeny, mohou být dotčeny u skupin biologických látek.

Více než 4000 hesel je věnováno lékovým substancím a farmaceuticky významným látkám a dalších 2000 popisuje běžné organické chemikálie a laboratorní činidla. Dalších cca 2000 popisuje přírodní látky a rostlinný materiál. 1000 hesel popisuje prvky a anorganické látky. Téměř 1000 hesel popisuje látky s významem pro zemědělství. Několik set popisuje endogenní látky a biologická činidla. K heslům byla doplněna dnes již nepostradatelná Chemical Abstracts Registry Numbers. Hesla informují o chemických, generických a firemních názvech; registračních číslech; fyzikálních datech a literárních odkazech; uvádějí strukturní vzorce s (proti vydání 12.) vylepšeným zobrazením stereochemických aspektů; toxicity a terapeutické použití. Citace patentů nyní používá mezinárodní dvoupísmenné zkratky. Literární údaje používají běžný formát. Sekce Organic Name Reactions i Miscellaneous Tables byly doplněny a přeorganizovány a schematické zápisy sjednoceny stran formátu.

Společnost CambridgeSoft byla vybrána vydavatelem Merck & Co., Inc., k převedení The Merck Index do plně prohledávatelného databázového produktu tak, aby vyhovoval vžitému formátu CambridgeSoft ChemOffice desktop software a ChemOffice WebServer enterprise software.

Převedení encyklopedie do elektronické podoby přináší snadnost zacházení, vyhledávání a použití dat. Dotazy lze, podle standardu databáze CS ChemFinder formulovat nejen na znakové řetězce, ale i na struktury, substruktury, ale i podobné

struktury. Míra podobnosti je ovladatelná. Přímé dotazy lze formulovat na názvy, jejich části, struktury, částečné struktury (substruktury), molekulovou hmotu, sumární vzorec a řadu dalších dat a jejich libovolné kombinace. Zobrazeny jsou potom pouze ty záznamy, které odpovídají daným parametrům dotazu.

Elektronická verze The Merck Index je k dispozici pro stolní počítače, ale i podnikové sítě. Ve stolním počítači může být využita samostatně, či kompletně integrována do CS ChemOffice suite, skládající se z ChemDraw, ChemFinder, a Chem3D. Struktury a informace získané na dotaz z encyklopedie jsou ve formátu, který vyhovuje komponentám ChemOffice, ale i většině komponent MS Office, takže je lze přenášet do textů, PowerPoint prezentací apod. Verze pro podnikové sítě je obsluhována systémem ChemOffice WebServer, platformou fy CambridgeSoft obsluhující síťová řešení chemických informačních systémů. Pro zadávání strukturních dotazů slouží rozhraní, používající editor CS ChemDraw.

Firma Merck & Co., Inc. je vedoucí výzkumně orientovanou společností produkující farmaceutické produkty a služby. Firma CambridgeSoft vyvíjí a prodává chemické a life science orientované programy a celopodnikové systémy pro biotechnologie, farmaceutický a chemický průmysl, ale i akademický a výzkumný sektor (www.cambridgesoft.com).

Balík (e)-Merck Index na CD obsahuje též First Search Tutorial, manuály pro CS ChemFinder a CS ChemDraw.

Pro ty, kteří si koupí (e)-Merck Index jako samostatný produkt a nemají komponenty ChemOffice verze 7, jsou tyto ve verzi 7-Net součástí produktu. Pokud instalace zjistí ChemOffice 7 použije jí, pokud jí nenajde, nainstaluje CS-ChemOffice 7-Net. Pro čtení některých součástí je potřeba Adobe Acrobat Reader, který je na instalačním disku připojen též. Instalace podporuje platformu Windows 95/98/NT/2000/ME/XP. Před instalací je bezpodmínečně nutné seznámit se s instalačními návody, soubory Read.Me a podle jejich požadavků odinstalovat předchozí verze některých programů CS. Technická podpora je zajištěna jak u firmy Merck & Co. Inc. Rahway, NJ (pozor, nejde o žádnou spojitost s Darmstadtskou formou E. Merck) i u firmy CambridgeSoft, Cambridge, MA.

Závěrem lze říci, že jde o mimořádně úspěšné spojení dvou tradičních produktů, které tvořily již samy, každý samostatně, uznávaný standard ve svých oborech do díla, které reprezentuje soudobé pojetí zacházení s profesionálními informacemi. Příznivý poměr cena/výkon, podpora z lokální distribuční sítě v českém jazyce, ale i možnost nadstavbových využití, jako například ve výuce, kdy učitel může vztít strukturu molekuly alkaloidu a v programu CS Chem3D ji znázornit jako prostorový model a ukázat žákům, proč taková látka interaguje s receptorem či jak to, že je basická, činí z (e)-Merck Indexu nepostradatelný produkt pro všechny školy, laboratoře a podniky v oboru, zejména v plné implementaci v CS ChemOffice Ultra.

Pavel Drašar

Úvod do problematiky biologického a chemického terorismu

Biologické a chemické zbraně jsou nepochybně významnými zbraněmi hromadného ničení, přesněji řečeno zbraněmi působícími masově lidské ztráty, přestože neovlivňují (dosud) neživou sílu. Ve srovnání s ostatními zbraněmi jsou unikátní co do rozmanitosti a odlišných efektů. Použití biologických zbraní je podstatně levnější a z hlediska počtu potenciálně zasažených výrazně účinnější. Někteří je proto nazývají atomovou zbraní chudých. Pokud budeme uvažovat o riziku chemických a biologických prostředků, pak je z dosavadních zkušeností patrné, že proti chemickým látkám již existuje propracovaný systém ochrany. U biologických agens je situace mnohem komplikovanější v důsledku variability původců. Proti jejich působení nelze prozatím použít jednoduchou a univerzální ochrannou soustavu. Ve vojenských laboratořích byly zkoumány zejména neštovice, mor, antrax, vozňivka, brucelóza, botulismus, horečka Marburg, Ebola, žlutá zimnice, horečka Lassa, klíšřová meningoencefalitida, hemoragické horečky aj.

Biologické a chemické zbraně zašly v posledních desetiletích u laické, ale i odborné veřejnosti do hlubokého stínu zapomnění, z něhož nás vyvedly až známé události na podzim minulého roku. Protože riziko jejich možného použití překročilo únosné meze, stalo se podnětem pro tým autorů z kateder epidemiologie a toxikologie Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové ke zpracování informačního textu mapujícího současné poznatky o této problematice a díky nejen odborné, ale také pedagogické erudici tvůrců pochopitelného i pro nejširší čtenářskou obec. Řada publikovaných materiálů měla i po skončení období studené války charakter přísně utajovaných informací na obou stranách bariéry, a byla tedy pro běžného občana naprosto nedostupná. Publikace doc. MUDr. R. Prymuly a kolektivu „Biologický chemický terorismus/Informace pro každého (listopad 2001)“, vydaná nakladatelstvím Grada Publishing (Praha 2002, 1. vyd., 152 str.) popisuje soudobé možnosti použití biologických agens a chemických látek v historických souvislostech počátků jejich vývoje a prvních praktických pokusů i nehod, které tento proces provázely. Prezentována je stávající klasifikace, nejvýznamnější zástupci, důvody, proč z celého širokého spektra biologických a chemických látek lze uvažovat o poměrně omezeném množství kandidátů pro

praktické použití. Popisovány jsou možnosti profylaktických a terapeutických opatření na úrovni jednotlivce i celé populace. Pokud jde o individuální opatření, je zdůrazněna otázka preventivního a postexpozčního očkování, profylaktické chemoterapie a antibiotické léčby, u chemických látek pak zejména možnost použití příslušných protijedů. Stěžejní částí knihy jsou rizika možného použití ve válečných konfliktech a zneužití v případě bioterorismu nebo chemického terorismu.

Terorismus se stal neodmyslitelným fenoménem dnešní doby. Má mezinárodní charakter, je prakticky všudypřítomný, mění formy i metody, nikdo před ním není dostatečně chráněn, přináší obrovské lidské i materiální ztráty a boj s ním je velice obtížný. Využívá také možnosti vzniku panických reakcí, charakterizovaných strachem a defenzivními činy. Na vznik zmatku a zděšení má příznivý vliv nedostatečná informovanost obyvatelstva. Žijeme v době kdy média chrlí stovky různých informací. Obecným poselstvím celého textu je apel na občana, aby bral v potaz především názory a doporučení odborníků. Přes mimořádně krátký čas na sepsání a vydání příručky podobného zaměření, naleznou v ní zájemci více žádaných odpovědí než otázek o realitě možných hrozeb, a budou se tak moci samostatně a objektivně orientovat v problematice teroristického zneužití biologických a chemických látek.

Bohumil Tesařík

Názvoslovné příručky

Česká společnost chemická zahájila vydávání specializovaných pomůcek pro české názvosloví. V roce 2001 byla připravena do tisku knížka o názvosloví sacharidů. Následovat budou příručky o steroidech, dále pak o složkách nukleových kyselin a peptidech.

Zájemci o knížku o české verzi názvosloví cukrů podle IUBMB a IUPAC mohou kontaktovat sekretariát ČSCH (02-2222-0184) a zajistit si výtisk. Podle dohody bude knížky prodávat prodejna Academia na Václavském náměstí.

pad

Errata k průvodci názvoslovím organické chemie

Errata jsou otištěna v tomto sešitě Chemických listů a k dispozici i na webových stránkách Společnosti (www.csch.cz).

Poezie**Optimistická**

Vždycky znovu jsem rád,
když mám pěkný preparát,
co se z vody extrahuje,
potom krásně krystaluje
a taje akorát.

Mass spectrum, NMR,
X-ray a EPR,
když se to všechno podaří,
a navíc to v UV září,
to je krásný závěr.

Sepíšu sdělení,
pošlu k zveřejnění.

Referees to rozcupují,
navíc drze prohlašují,
že to nové není!

Je to tvrdá škola,
ale mne nezdolá!
Přežiju další šarvátky,
budu vařit jiné látky,
ať mně maj za vola!

Musí nastat změna,
dávno zasloužená!
Jednou se přec zázrak stane
a na mne se též dostane
Nobelova cena.

Jaromír Plešek

Zajímavosti ze světa vědy a techniky

Chemia Analityczna – Chemical Analysis

Naši kolegové z Polské chemické společnosti nás požádali o rozšíření informace o tomto renomovaném analytickém časopise v kruzích naší odborné chemické veřejnosti, což tímto rádi činíme. Jedná se o časopis vycházející šestkrát ročně v celkovém rozsahu zhruba 1000 stránek, který zveřejňuje anglicky psané původní práce, krátká sdělení, laboratorní postupy a po dohodě s editorem i přehledné články ze všech oblastí analytické chemie, a to jak s teoretickým tak i s praktickým zaměřením. Impakt faktor tohoto časopisu má podle SCI za rok 2000 poměrně příznivou hodnotu 0.689 a časopis je abstrahován většinou významných zdrojů (Chemical Abstracts, Chemical Titles, Current Contents, Science Citation Index, ChemWeb, atp.). Doba otištění přís-

pěvku se pohybuje mezi 6 a 9 měsíci, přičemž doba od přijetí práce k tisku do jejího vytištění činí 2 až 4 měsíce. Pokyny pro autory lze nalézt na www.chem.uw.edu.pl/chemanal/index.htm, kde lze nalézt i obsah posledních ročníků, abstrakty vyšlých prací a informace o předplatném. Na základě dohody je předplatné pro české čtenáře či instituce stejné jako pro polské, tj. 270 PLN, což zhruba odpovídá 2 400 Kč.

Posláním svého příspěvku do kvalitního časopisu našich polských kolegů můžeme i pro nás výhodným způsobem přispět k rozšíření spolupráce mezi chemiky ze středoevropských zemí po vzoru např. chemiků skandinávských.

Jiří Barek

Aprílový klub

Nový chemický prvek

Prvek: **ŽENA**

Značka: **Wo**

Atomová hmotnost: 54,6 kg (přijato dohodou, může se však vyskytovat v rozmezí 40–200 kg)

Výskyt: ve větším množství hlavně v obydlených oblastech

Fyzikální vlastnosti:

1. Povrch obvykle pokryt zmalovaným filmem
2. Bod varu nemá, mrzne bez jakékoliv známé příčiny
3. Tají při speciálním zacházení
4. Hořká při nesprávném použití
5. Vyskytuje se v různých stavech od panenského kovu až po běžnou rudu
6. Poddajná při aplikaci tlaku na správném místě

Chemické vlastnosti:

1. Výborně přitahuje zlato, stříbro a většinu drahých kamenů
2. Absorbuje velké množství drahých látek
3. Může spontánně explodovat bez předešlého upozornění a jakékoliv známé příčiny
4. Nerozpustná v kapalinách, ale její aktivita se zvyšuje po nasycení alkoholem
5. Ze všech známých prvků nejlépe redukuje peníze

Běžné použití:

1. Dekorativní účely, obzvláště ve sportovních autech
2. Může být dobrou pomůckou při relaxaci
3. Velmi efektní čistič

Testování:

1. Čistý vzorek má v přirozeném stavu růžovou barvu
2. V blízkosti kvalitnějšího vzorku se barva mění na zelenou

Možná rizika:

1. V nezkušných rukou velmi nebezpečná

2. Je nelegální vlastnit více jak jeden exemplář, je však možné spravovat více exemplářů, které se nacházejí na různých místech a nejsou spolu v přímém kontaktu

Výstraha: Dlouhodobé vystavování se účinku tohoto elementu je nebezpečné!

Ivana Kadlecová

Chemšmejd opět udělen

Deník Metro přinesl ve vydání z 12. března 2002 objevnou studii to tom, že „je opomíjená propagace přírodních léčivých produktů jako dokonalé náhrady chemických léčiv“. Studie paní E. Slavíčkové doporučuje v této souvislosti přírodní přípravek Sarapis fy Vegal, který obsahuje m.j. „vitamíny, enzymy, aminokyseliny, minerální látky, stopové prvky, koenzym Q10, lecitin a další“, což zřejmě chemické látky nejsou. Článek kritizuje „mnohé firmy“ za to, že vypočítávají působení různých produktů, které však neodpovídají realitě, ... (jako) zhubnutí či zamezení bolestem kloubů“. Naproti tomu chválí Sarapis za to, že „nahrazuje hormonální léčbu, odstraňuje migrény, bolesti hlavy a především bolesti kloubů“. Jako naprosto trestuhodnou je nutno označit pasáž, ve které praví: „Státní ústav pro kontrolu léčiv dohlíží, aby se u přírodních přípravků nepoužívalo slovo „léčí“. Vzhledem k tomu lze užít informace, že Sarapis odstraňuje bolesti kloubů i u těžkých revmatiků, kteří nemohou používat chemické léky. ... (Sarapis) není právě levný, ale jeho kvalita a zvláště účinky jsou nezaplacené“.

Redakce uděluje tomuto článku cenu Chemšmejd I. třídy s ratolestmi s přídavkem mateří kašičky a přeje autorce, aby jí nadále nepostihlo to neštěstí, že jí nějaký šarlatán nedoporučí „chemické léky“, až jí bude opravdu zle. Za matení veřejnosti by ji měl zřejmě za takový článek zažalovat u soudu orgán činný v trestním řízení.

pad

Časopis Sport dne 7. února 2002 přinesl informaci podepsanou (kap), že: „bylo objeveno ložisko asbestu, jehož záření je člověku nebezpečné. Autorovi udělujeme virtuální cenu Chemšmejd III. třídy z věncem se zářivého asbestu.“

Zdeněk Svatoš

Odborná setkání

Redakce časopisu Chemické listy i Bulletinu se shodly na tom, že příliv rukopisů pro rubriku Odborná setkání převyšuje kvantitou publikační možnosti časopisu a zavedly proto pravidla pro přednostní zveřejnění rukopisů. V nejbližším možném termínu bude zveřejněn rukopis, který redakce obdrží dva měsíce před plánovaným vydáním čísla (t.r. např. č. 1 20. ledna, č. 2 20. února atd.), jenž u oznámení akcí budoucích nepřekročí 1/2 rukopisné stránky 30 × 60 (tj. cca 900 znaků) a u hodnocení dvojnásobek (1 strana 30 × 60, 1800 znaků). Rukopisy nesplňující toto pravidlo budou „v záloze“ bez ohledu na termín akce. Výjimky jsou možné pouze po dohodě s redakcí. Redakce vítá jakýkoliv příspěvek v tištěné podobě a na disketě.

Mezinárodní veletrhy FOR HABITAT a FOR ECO 2002, výběr z doprovodných programů

GRAND PRIX FOR ECO 2002 – soutěž o nejlepší exponát mezinárodního veletrhu FOR ECO 2002. Nutno sestavit novou hodnotitelskou komisi Grand Prix vzhledem ke znovuzřízení veletrhu FOR ECO do veletržního kalendáře a programu, garant: Lucie Masopustová

INFORMAČNÍ CENTRUM PRO ZLEPŠENÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ – Ministerstvo životního prostředí ČR a Státní fond životního prostředí, garant: mgr. Marta Nováková, ředitelka vnějších vztahů MŽP ČR a Ing. Radka Bučilová, ředitelka SFŽP.

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ A CERTIFIKACE – Odborný seminář ČAOH, garant: dr. Ing. Petr Měchura, výkonný ředitel České asociace odpadového hospodářství, za ABF, a. s.: Mgr. Kateřina Procházková /24.5. PVA/.

Program činnosti České asociace pro obnovitelné zdroje, Doc. RNDr. Miroslav Cenek, CSc.

Zpracování biomasy, Ing. Vladimír Verner, VERNER, a. s. Červený Kostelec

informace Jiří Šuba, ABF

UNESCO Laboratory of Environmental Electrochemistry in 2002

The UNESCO laboratory of Environmental Electrochemistry was established by the decision of the XXIIth UNESCO General Conference in 1983. It is a joint research facility of the J. Heyrovský Institute of Physical Chemistry, Academy of Sciences of the Czech Republic and the Department of Analytical Chemistry, Faculty of Science, Charles University, Prague, oriented towards solving both theoretical and practical problems of environmental electrochemistry. The past results of the Laboratory are summarized in the UNESCO Technical Report No. 25 „Electrochemistry for Environmental Protection“, published by the UNESCO Venice Office, Regional Office for Science and Technology for Europe.

The scientific work of the UNESCO Laboratory of Environmental Electrochemistry at Charles University, Prague, in 2001 was oriented on the following topics:

1. Development of new polarographic and voltammetric methods for monitoring of both organic and inorganic pollutants in the environment

2. Combination of highly efficient separation techniques (high performance liquid chromatography, capillary electropho-

resis, solid phase extraction) with electrochemical detection for practical applications in environmental analysis

3. Construction of new types of electrochemical sensors applicable for environmental monitoring

4. Development and testing of new electrochemical methods of destruction and/or removal of carcinogenic and other ecotoxic substances

5. Organization of short training courses in environmental electroanalytical chemistry and training researchers in the field of modern electroanalytical methods

6. Organization of workshops for participants from less developed regions in the field of environmental electrochemistry

The last two points were successfully fulfilled thank to UNESCO Participation Program Project 00CZE408. Altogether 13 participants from 7 countries (Lithuania, Latvia, Estonia, Bulgaria, Ukraine, Yugoslavia and India) visited UNESCO Laboratory of environmental Electrochemistry and took part in the above mentioned research projects. More the 50 participants attended the US-CZ Workshop on Electrochemical Sensors Prague 2001 held at the J. Heyrovský Institute of Physical Chemistry of Academy of Sciences of the Czech Republic on June 19.–22., 2001 and organized by the UNESCO laboratory. The book of abstracts was published by the Czech Chemical Society and is available in the secretariat.

Jiří Barek

UNESCO Trace Element Satellite Center at Charles University

The UNESCO Trace Element Satellite Center at Charles University, Prague, was established in the autumn 1999 to deal with problems related to trace elements in close co-operation with the Trace Element Institute for UNESCO in Lyon, France. The scientific work of the UNESCO Trace Element Satellite Center concentrates on the following topics:

1. Study of the influence of trace elements on human fertility

2. The significance of the assessment of trace elements for the epidemiology, etiopathology and prognosis of breast and colorectal tumors

3. Arsenic related cancer epidemiology

4. Investigations of metallothioneins using modern electrochemical methods

5. Development of new analytical methods for trace elements

6. Training researchers from other UNESCO Trace Element Satellite Centers in modern methods of trace analysis, organization of short and medium length courses and PhD study in the field of trace element analysis for students from developing countries.

7. Organization of visits of the representatives of the UNESCO Trace Element Satellite Center at Charles University in Prague to the headquarters of the Institute in Lyon, France and to the other UNESCO Trace Element Satellite Centers

Further details can be found on the web page of the UNESCO Trace Element Satellite Center at Charles University in Prague (www.natur.cuni.cz/unesco/).

Jiří Barek

Kurzy infračervené spektroskopie 2002

Spektroskopická společnost Jana Marka Marci ve spolupráci s Ústavem analytické chemie a dalšími odborníky VŠCHT Praha a Přírodovědecké fakulty Karlovy university pořádala letos opět koncem ledna a počátkem února své již tradiční týdenní kurzy *Měření infračervených spekter a Interpretace vibračních spekter*. Jako novinka byl připojen třídní kurz *Kvantitativní analýza v molekulové spektroskopii*. Veškeré dění probíhalo v budově VŠCHT v Praze-Dejvicích.

V kurzu *Měření infračervených spekter* se 30 účastníků seznámilo vedle literatury z oboru se základními pojmy a popisem infračervených spekter, principy FTIR spektroskopie, s přípravou vzorků, standardními technikami snímání spekter včetně reflexních metod, s počítačovým zpracováním a knihovnami spekter, spektry na Internetu, základy kvantitativní analýzy včetně stále rostoucími možnostmi v blízké infračervené oblasti (NIR). FTIR spektroskopie dnes umožňuje efektivní spojení s FT-Ramanovou spektroskopií, chromatografickými metodami a termické analýzy, zejména pak infračervenou mikroskopií. Nicméně při tom všem je nutno dbát na správnost získaných informací, vyvarovat se nepravých pásů a chyb, způsobených nesprávně použitými technikami u daných vzorků. Na závěr bylo hovořeno o postavení a přínosu IČ spektroskopie vědě a praxi a uvedeny ukázky praktických úkolů v této metodě. O tom všem frekventanti slyšeli a dále si ověřovali po tři odpoledne v čtyřhodinových praktických cvičeních.

V následujícím týdnu se 35 účastníků vzdělávalo v *Interpretaci vibračních spekter*. Po úvodu do teorie vibračních spekter to byly chemické aplikace charakteristických frekvencí jednotlivých typů organických látek a funkčních skupin, efekty intra- a intermolekulární. Počítačová identifikace látek ze spekter s demonstrací databází a spektroskopických výukových programů byla doplněna informací o Ramanově spektroskopii, vibračních spektrech anorganických látek a přednáškou o komplexním využití vibračních spekter ve vědě a praxi. Přednášky prolínala průběžně interpretační cvičení na jednotlivých typech látek včetně skupinových cvičení u počítačů. Kurz vyvrcholil dnes již tradiční soutěží v interpretaci spekter 12 organických a 3 anorganických látek o ceny.

V kurzu *Kvantitativní analýza v molekulové spektroskopii* se 24 frekventantů seznámilo se základní problematikou kvantitativní analýzy v IČ spektroskopii, softwarem pro „klasickou“ kvantitativní analýzu, problémy přenositelnosti dat a výsledků, s multivariačními metodami včetně matematického aparátu, s možnostmi a limity těchto metod a ukázkami praktické aplikace. Frekventantům byl demonstrován vybraný program pro multivariační analýzu spektrálních dat jak pro „kvalitativní“ porovnání dat (analýza hlavních komponent), tak kalibrační modely v kvantitativní analýze (regresní metody); vše doplněno praktickými ukázkami zpracování dat v pracovních skupinách.

Účastníci kurzů se blíže seznámili s osobností Jana Marka Marci, s historickým vývojem v oboru, navzájem potom se v tzv. „Mixerech“ informovali o tom, z jakého jsou pracoviště, co sami dělají, jaké jsou jejich úkoly a projekty. V anketách se pak pravidelně kurzy hodnotí a vznášené případné připomínky jsou

potenciálním stimulem pro vedení kurzu a jeho stále zdokonalování.

Nemalá část uživatelů FTIR spektrometrů se rekrutuje ze zákazníků fy. NICOLET.CZ, jež výrazně přispívá ke zdaru kurzů. Profil účastníků kurzů je velmi široký jak s hlediska kvalifikace, tak zejména co do pracovišť od akademie, škol, výzkumné instituce, výrobní podniky, kontrolní laboratoře ve farmacii, v problematice ochrany životního prostředí přes kvalitu zboží, potravin, půdy, v zemědělství, celní sféře, kriminalistice, dopravě až po medicínu. Záběr dnešní vibrační spektroskopie je díky současným přístrojovým možnostem obrovský, vyžaduje proto stálý kvalifikační růst jak ve znalostech, tak v praktických zkušenostech.

Účastníci jednotlivých kurzů dostávají absolventské osvědčení s pěkným hologramem Jana Marka Marci. Případní budoucí zájemci o tyto kurzy získají další informace na sekretariátu Spektroskopické společnosti Jana Marka Marci, 166 29 Praha 6, Thákurova 7, tel. 02-33332343, e-mail: IMMSS@spektroskopie.cz

Bohuslav Strauch

„Chemical Probes in Biology“ NATO/FEBS Advanced Study Institute for Postdoctoral Scientists and Advanced Students Ostrov Spetses, Řecko 18. až 30. 8. 2002

Tato letní škola organizovaná na malebném ostrůvku v Tyrhénském moři si dává za cíl zprostředkovat hlubší kontakty mezi „vědeckou kulturou“ biologie a chemie.

V kurzu budou předneseny plenární přednášky špičkovými experty z obou oblastí (předběžně je přislíbena účast dvou nositelů Nobelových cen), dále diskusní semináře a posterová sdělení účastníků. Odpoledne budou vyhrazena neformálním diskusím mezi přednášejícími a účastníky.

Hlavní témata: Přenos signálů v buňkách (G-proteiny, včetně Ras, Rho, inositol phospholipidy); receptory: tyrosin kinasy; fosfolipasy a kinasy; GPI kotvy; přenos informací sacharidy; glykosylace proteinů; antioxidanty: chemie a biologie; fluorescenční sondy; enzymová aktivita na molekulární úrovni – analýza pomocí rentgenostrukturních technik; genová terapie.

Počet účastníků je omezen na 80 vybraných propočně z chemických a biologických oborů, věkový limit 31 let, poplatek zahrnující ubytování a polopenzi je 430 Euro; účastníci budou ubytováni v kampusu „Anargyros and Korgialenios School“.

Pro účastníky ze Střední a Východní Evropy jsou k dispozici stipendia, pro účastníky s afilací k FEBS (tj. členové České spol. pro biochemii a molekulární biologii) jsou k dispozici cestovní stipendia FEBS.

Žádosti o přijetí a žádosti o stipendia spolu s CV, seznamem publikací a doporučujícím dopisem od nadřízeného zasílejte do 30. dubna na adresu organizátorů. Úspěšní žadatelé budou vyzooměni. Další informace na www.natoasi.uni-wuppertal.de/

Organizátoři: Doc. Ing. Vladimír Křen, DrSc., Mikrobiologický ústav AV ČR, Vídeňská 1083, 142 20 Praha 4, kren@biomed.cas.cz. Prof. Dr. Manfred Schneider, FB 9 - Bergische Universität, D-42097 Wuppertal, schneid@uni-wuppertal.de.

Akce v ČR a v zahraničí

rubriku kompiluje Lukáš Drašar, drasarl@centrum.cz

ČSCH nesouhlasí s obchodním a úplatným využitím tohoto seznamu. Akce jsou řazeny podle data. Hvězdičkou jsou označeny nové přírůstky seznamu. Pokud hledáte konferenci a nenacházíte ji v našem seznamu, navštivte URL <http://www.chemsoc.org/events/post.htm>. Redakce rubriky má stále málo informací z České republiky a Slovenska.

12th International Symposium in Bioluminescence & Chemiluminescence 5.–9.4.2002 Cambridge Inf.: <http://www.lumiweb.com>

GDCh/RSC: AGICHEM 2002 7.–10.4.2002 München Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

New Spectrometric and Imaging Methods for Analyzing Lignocellulosic Materials 7.–11.4.2002 Orlando Inf.: Tim Rials, Southern Research Station, 2500 Shreveport Hwy, Peneville, LA, USA, 318 473-7274 fax -7246, trials@fs.fed.us

Cellulose, Paper and Textiles Division Announces the Anselme Payen Award Symposium Honoring 7.–11.4.2002 Orlando Inf.: Prof. Jack Saddler, Forest Science Centre, 4041, 2424 Main Mall, Vancouver CAN V6T 1Z4, Canada, 604 882-9741 fax -9104, saddler@interchange.ubc.ca.

LChG/DVG: Lebensmittel-Mittel zum Leben 8.–10.4.2002 Münster Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

16. Vortragstagung FG Waschmittelchemie; 11. Ostwald-Kolloquium 8.–9.4.2002 Würzburg Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

FARBE 2002 11.–14.4.2002 Mnichov Inf.: EXPO-Consult+Service s. r. o., Příkop 4, 60445 Brno, fax : 05-45176159, info@expocs.cz

LChG: Jahrestagung Regionalverband Nord-Ost 11.–12.4.2002 Schwerin Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

World Oleochemical Conference 14.–17.4.2002 Barcelona Inf.: c/o AOCs, P.O. Box 3489, Champaign, IL 61826-3489, USA, fax : 1217-3518091, meetings@aocs.org

Hutní analytika 2002 15.–19.4.2002 Český Ráj Inf.: 2 THETA, s. r. o., P. S. 103, 737 Český Těšín, www.2theta.cz

Analytica and Analytica Conference 2002 23.–26.4.2002 München Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

3rd International Chemometrics Research Meeting 26.–30.4.2002 The Netherlands Inf.: ICRM2002 Secretariat, University of Amsterdam, Nieuwe Achtergracht 166, 1018 NW Amsterdam, The Netherlands, +3120525-6515 fax -5604, icrm@its.chem.uva.nl, <http://www.chemometrie.nl/>

Jahrestagung FG Wasserchemische Gesellschaft 6.–8.5.2002 Eichstätt Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

The Second PCB Workshop 7.–11.5.2002 Brno Inf.: <http://recetox.chemi.muni.cz/>

Colorchem 2002 12.–16.5.2002 Pardubice Inf.: Mrs. Jana Kadlecová, Research Institute for Organic Syntheses, CZ-532 18 Pardubice, +420-40 682-3234 fax -2971, colorchem@vuosas.cz, <http://www.vuosas.cz/colorchem>

* **13. Mezinárodní odborný veletrh odpadového hospodářství** 13.–15.5.2002 Mnichov Inf.: EXPO - Consult + Service, Příkop 4, 60445 Brno, 05/4517 61-58 fax -59, info@expocs.cz, www.expo.cs

* **Bio-Forum III** 20.–21.5.2002 Poland Inf.: EFB Office and Congress Service, DECHEMA e.V., Theodor-Heuss-Allee 25, D-60486 Frankfurt, Germany, +49 697564-221 fax -169, tiemann@dechema.de, www.efbweb.org

* **8. Mezinárodní veletrh životního prostředí** 23.–26.5.2002 Praha Inf.: Věra Španířová, +420 2228911-37 fax -99, spanova@abf.cz, <http://www.foreco.cz>

* **3rd International Chemometrics Research Meeting** 26.–30.5.2002 The Netherlands Inf.: ICRM2002 Secretariat, Department of Chemical Engineering (ITS), University of Amsterdam, Nieuwe Achtergracht 166, 1018 WV Amsterdam, The Netherlands, icrm@science.uva.nl, www.chemometrie.nl

EUROCLIMATHERM 2001 28.–31.5.2002 Paris Inf.: Messe Düsseldorf GmbH, P.O. Box 101006, Stockumer Kirchstrasse 61, 40001 Düsseldorf, Germany, +49(0)211-456002 fax -45607740, www.messe-duesseldorf.de

Fifth International Symposium on Functional π -Electron Systems 30.5.–4.6.2002 Ulm Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

2nd International Conference on Organic Solar Cells 2.–5.6.2002 Ulm Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

7th International Symposium Advances in Analytical Separation Science Chromatography and Electrophoresis 3.–5.6.2002 Austria Inf.: Dr. M. Strlic, University of Ljubljana, Askerceva 5, SI-1000 Ljubljana, Slovenia, fax : +386 12419220, matija.strlic@uni-lj.si, <http://www.orc.uni-linz.ac.at/asac/>

* **INCHEBA** 5.–7.6.2002 Bratislava Inf.: Ing. Ivan Veselý, INCHEBA, a. s., Viedenská cesta 3-7, 850 01 Bratislava 5, +421 26-272218 fax -247101, ivesely@incheba.sk, www.incheba.sk

16th European Experimental NMR Conference 9.–14.6.2002 Prague Inf.: EENC 2002, Institute of Chemical Process Fundamentals AS CR, Rozvojová 135, 165 02 Prague 6 - Suchbátka, CZ, +42020-390315 fax -920661, schraml@icpf.cas.cz

Automatická spektrometrie 10.–14.6.2002 Těšín Inf.: 2 THETA, s. r. o., P. S. 103, 737 Český Těšín, www.2theta.cz

Advanced Batteries and Accumulators 16.6.–20.7.2002 Brno Inf.: <http://www.fee.vutbr.cz/UETE/ABA/>

* **Advanced Workshop on Biotechnology Ethics and Pulpic Advanced Workshop on Biotechnology Ethics and Pulpic** 17.–26.6.2002 Oxford Inf.: Dr. David Bennett, efb.cbc@tnw.tudelft.nl, www.kluyver.stm.tudelft.nl/efb/TGPPB/oxford.htm

19. sjezd Mezinárodní společnosti pro hypertenzi 23.–28.6.1999 Praha Inf.: Dr. Kuneš, CSc., 4752420,

* **Sexual & Reproductive Health Research** 24.6.–19.7.2002 London Inf.: London School of Hygiene & Tropical Medicine, 50 Bedford Square, London WC1B 3DP, UK, +44(0)207 -2994648 fax -32306, shortcourses@lshim.ac.uk, www.lshim.ac.uk

IUPAC World Polymer Congress 2002 7.–12.7.2002 Beijing Inf.: Secretariat, MACRO 2002, P.O. Box 2709, Beijing 100080, China, +86 10 625-54184 fax -62417, macro2002@pdccs.org.cn, www.macro2002.org

XXIst International Carbohydrate Symposium 7.–12.7.2002 Australia Inf.: Bob Stick, University of Western Australia, Nedlands, Australia, +61 89380-3200 fax -1005, rsv@chem.uwa.edu.au

Eurochem Toulouse 2002 8.–11.7.2002 Toulouse Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

* **10th European Congress on Biotechnology** 8.–11.7.2002 Madrid Inf.: www.efbweb.org/

21st P.M.M. Discussion Conf. (IUPAC) : Electronically Active Polymers 15.–18.7.2002 Praha Inf.: Sekretariát PMM, c/o, Ústav Makromolekulární chemie AV ČR, Heyrovského nám. 2, 162 06 Praha 6, CZ, 20403111 fax : 367981, sympo@imc.cas.cz

XXXVth International Conference on Coordination Chemistry - ICC35 21.–26.7.2002 Heidelberg Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker Abteilung Tagungen, tg@gdch.de, www.rzuser.uni-heidelberg.de/~il1/ICC35.html

17th IUPAC Conference on Chemical Thermodynamics - ICCT - 2002 28.7.–2.8.2002 Rostock Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker Abteilung Tagungen, 0697917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de

4th World Congress on Alternatives and Animal Use in the Life Sciences 4.–8.8.2002 Massachusetts Inf.: Dona Pease, Human Society of the United States, 2100 L Street, NW, Washington, DC 20037, USA, dpease@hsus.org

International Symposium on Electrokinetics Phenomena 18.–22.8.2002 Cracow Inf.: Prof. Zbigniew Adamczyk, +4812 6395-104 fax -145, ekp2002@elektron.pol.lublin.pl, www.ik-pan.krakow.pl/electrokinetic/index.html

Sixth International Symposium on P450 Biodiversity 20.–25.8.2002 Los Angeles Inf.: www.conferences.ucla.edu/P450

CHISA 2002 25.–29.8.2002 Praha Inf.: ČSCHI, Novotného lávka 5, 116 68 Praha, 02/2108-2333 fax -2366, cschi@csvts

* **4th European Conference on Computational Chemistry** 1.–6.9.2002 Italy Inf.: Prof. Antonio Lagana, Dipartimento di Chimica, Via Elce di sotto 8, 06123 Perugia, Italy, +39075585-5527 fax -5606, www.chm.unipg.it/chimngen/mb/theo1/group.html

Umwelt- und Ressourcenschonende Synthesen und Prozesse 2.–4.9.2002 Jena Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

ISHC 13 3.–7.9.2002 Tarragona Inf.: Dr. Núria Ruiz, 13ishc@quimica.urv.es, <http://quimica.urv.es/13ishc>

Mikroelementy 2002 3.–5.9.2002 okolí Prahy Inf.: 2 THETA, s. r. o., P. S. 103, 737 Český Těšín, www.2theta.cz

8th International Symposium on Separation Sciences 8.–12.9.2002 Poland Inf.: fax : (48)56 6114837, bbusz@chem.uni.torun.pl

* **1st Central European Conference „Chemistry Towards Biology“** 8.–12.9.2002 Slovenia Inf.: http://www.portoroz2002.ki.si

EUROANALYSIS XII 8.–13.9.2002 Dortmund Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker Abteilung Tagungen, 0697917-358, tg@gdch.de, http://www.gdch.de

FATIPCE CONGRESS 8.–11.9.2002 Dresden Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

224th ACS Natl. Mtg. 8.–13.9.2002 Boston Inf.: ACS Meetings, 115-16th St., N.W., Washington, D.C. 20036, USA, (202)872-4396 fax -6128, natlmtgs@acs.org

Deutscher Lebensmittelchemikertag 2002 9.–11.9.2002 Frankfurt a. M. Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

Non-Equilibrium Behaviour of Colloidal Dispersions 9.–11.9.2002 Edinburgh Inf.: Prof. P. N. Pusey, The University of Edinburgh, Mayfield Road, Edinburgh EH9 3JZ, UK, fax : +44(0)1316507147, Pusey@ed.ac.uk, www.rsc.org/lap/confs/faradischeme.htm

Fortbildungs - und Vortragstagung der FG Chemieunterricht 12.–14.9.2002 Weingarten Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

ORCHEM 2002 12.–14.9.2002 Ban Nauheim Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

ISE/Jahrestagung FG Angewandte Elektrochemie 15.–20.9.2002 Düsseldorf Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

24th International Symposium on Chromatography - ISC 2002 15.–20.9.2002 Leipzig Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker Abteilung Tagungen, 0697917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de

12th International Conference on Thin Films 15.–20.9.2002 Bratislava Inf.: ICTF-12, Institute of Physics SAS, 84228 Bratislava, Slovak Republic, +42125-9410500 fax -4776085, ictf12@savba.sk, www.ictf12.savba.sk

The Eight Chemometrics in Analytical Chemistry Conference 22.–26.9.2002 Setale Inf.: Barry M. Wise, Ph.D., Eigenvektor Research, Inc., 830 Wapato Lake road, Manson, WA 98831, USA, (509)687-2033 fax -7033, bmw@eigenvektor.com, www.eigenvektor.com

115th AOAC International Annual Meeting and Exposition 22.–26.9.2002 Los Angeles Inf.: Diana Hopkins, AOAC International, 481 N Frederick Ave, Suite 500, Gaithersburg, MD 20877-2417, USA, +1 301924-7077, dhopkins@aoac.org

3rd World Congress on Emulsion 24.–27.9.2002 Lyon Inf.: CME, 50 place Marcel Pangol, 92100 Boulogne-Billancourt, France, +33(0)14761-7689 fax -7465, alain.lecoroller@wanadoo, www.cme-emulsion.com

Vortragstagung FG Festkörperchemie und Materialforschung 24.–26.9.2002 Dresden Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

24. Diskusstagung der FG Magnetische Resonanzspektroskopie 24.–27.9.2002 Bremen Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung

Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

Jahrestagung FG Bauchemie 30.9.–1.10.2002 Weimar Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

11. Vortragstagung der Wöhler-Vereinigung 3.–5.10.2002 Berlin Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

GDCh/SETAC/VGöD: Jahrestag. FG Umweltchemie und Ökotoxikologie 6.–8.10.2002 Braunschweig Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

Jahrestagung FG Medizinische Chemie 9.–11.10.2002 Timmendorfer Strand Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. Abteilung Tagungen, Postfach 900440, D-60444 Frankfurt, Germany, 069 7917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de/tagung/index.htm

Analýza organických látek v životním prostředí 14.–17.10.2002 Beskydy Inf.: 2 THETA, s. r. o., P. S. 103, 737 Český Těšín, www.2theta.cz

Chemistry in the Oil Industry VII 12.–14.11.2001 Manchester Inf.: Dr. Ruth M. Lane, fax : +44(0)1928 788071, ruth@lane2.freeserve.co.uk

European Winter Conference on Plasma Spectrochemistry 12.–17.1.2003 Partenkirchen Inf.: Gesellschaft Deutscher Chemiker Abteilung Tagungen, 0697917-358 fax -475, tg@gdch.de, www.gdch.de

225th ACS Natl. Mtg. 23.–28.3.2003 New Orleans Inf.: ACS Meetings, 115-16th St., N.W., Washington, D.C. 20036, USA, (202)872-4396 fax -6128, natlmtgs@acs.org

Cytochromes P450 29.6.–3.7.2003 Prague Inf.: P450 2003 Sekretariat, Štěpánská 6/535, 120 00 Prague 2, 02-2494-2579 fax -2550, cyp@2003@cbtravel.cz, www.cyp2003.cz

42nd P.M.M. Microsymposium (IUPAC) : Stabilization and Degradation of Polymeric Materials 14.–17.7.2003 Praha Inf.: Sekretariát PMM, c/o, Ústav Makromolekulární chemie AV ČR, Heyrovského nám. 2, 162 06 Praha 6, CZ, 20403111 fax : 367981, sympo@imc.cas.cz

22th P.M.M. Discussion Conf. (IUPAC): Spectroscopy of Partially Ordered Polymer Systems 21.–24.7.2003 Praha Inf.: Sekretariát PMM, c/o, Ústav Makromolekulární chemie AV ČR, Heyrovského nám. 2, 162 06 Praha 6, CZ, 20403111 fax : 367981, sympo@imc.cas.cz

Chemistry at the Interfaces 10.–15.8.2003 Ottawa Inf.: Linda Huskins, The Chemical Institute of Canada, 130 Slater, Suite 550, Ottawa, Ontario K1P 6E2, Canada, (613)232-6252, ihuskins@cheminst.ca, www.nrc.ca/confserv/iupac2003

226th ACS Natl. Mtg. 7.–12.9.2003 New York Inf.: ACS Meetings, 115-16th St., N.W., Washington, D.C. 20036, USA, (202)872-4396, natlmtgs@acs.org

20. Konference o izoprenoidech 12.–18.9.2003 Liberec Inf.: Dr. L. Kohout, UOCHB AV ČR, Flemingovo nám. 2, 16610 Praha 6, 02-20183200

227th ACS Natl. Mtg. 28.3.–2.4.2004 Anaheim Inf.: ACS Meetings, 115-16th St., N.W., Washington, D.C. 20036, USA, (202)872-4396, natlmtgs@acs.org

43rd P.M.M. Microsymposium (IUPAC): Polymer Gels 12.–15.7.2004 Praha Inf.: Sekretariát PMM, c/o, Ústav Makromolekulární chemie AV ČR, Heyrovského nám. 2, 162 06 Praha 6, CZ, 20403111, sympo@imc.cas.cz

228th ACS Natl. Mtg. 22.–27.8.2004 Philadelphia Inf.: ACS Meetings, 115-16th St., N.W., Washington, D.C. 20036, USA, (202)872-4396 fax -6128, natlmtgs@acs.org

Zprávy z redakce

Prosbu autorům

Redakce Chemických listů a jeho Bulletinu prosí autory příspěvků, aby se alespoň 1x a zběžně podívali na pokyny pro autory. Strašlivé hrůzy, které docházejí do redakce působí děs, noční můry a další fyzické problémy redaktorům (nehledě na vyrážky a žaludeční potíže).

Představte si, že máte text, který je (proto aby hezky vypadal) zformátovaný za použití 24 stylů a řádky jsou navíc „dorovnány“ údery mezerníku a konci odstavců. Obrázky jsou vkusně zakomponovány do textových rámců a navíc složitou manipulací zbaveny OLE vazeb. Text je, navíc, velmi ilustrativně ozdoben použitím lokálního egejsko-australského fontu v ukradené, počestěné a přejmenované verzi. Literatura je citována podle zvyklostí japonského žurnálu astrochemických věd. Struktury

chemických vzorců jsou pro přehlednost převedeny do formátu GIF s rozlišením 31,5 dpi a vloženy přímo do textu v plovoucí, nezakotvené podobě. Navíc jsou tak veliké, že se nevejdou na stránku, natož do sloupcové sazby. Celý soubor pak zabalí do DOSového zip souboru a nazve „Clanek“ nebo „Chemickelisty“ (takových souborů se v jednom čísle může objevit i desítky stejného jména). Ještě lépe, pojmenuje-li soubor názvem, obsahujícím celý první odstavec textu, ve kterém jsou písmena jako řšž, interpunkce a mezery (škoda, že tam nejdou napsat znaky japonského písma kanji).

Redaktor je polichocen úsilím autora o dokonalost projevu a měl by, podle redakčních pravidel, rukopis ZAHODIT (nevyžádané rukopisy se nevracejí!!!). On je ale chudák a nechce poškodit ani časopis, ani místního redaktora, který článek sehnal,

ani autora samého. Aby ovšem mohl rukopis předat redakci, musel by všechno to, co do textu autor pracně vložil, ručně (a samozřejmě bez záruky správnosti) odstranit, přepsat a překreslit. Trvalo by to však hodiny, během kterých by mohl pečovat o rubriky, které rádi čtete, nebo dělat něco užitečného.

Prosíme proto všechny autory: než začnete psát podívejte se na pokyny pro autory. Pokud možno, nedělejte s rukopisem nic, čemu nerozumíte (nerozumí tomu pak s velkou pravděpodobností ani redaktori), i když je to krásné a automatické. Jak říká Děd Vševed: „nepouštějte se do složitějších konstrukcí“. Napište příspěvek tak jak ho chcete vidět ve sloupcové sazbě Chemických listů a pošlete jej ve vytištěné podobě, nebo v PDF formátu pro kontrolu.

Text pak napište nejlépe jako „RTF“ všeho prostý text, každý obrázek, schéma, tabulku a graf uschovejte v originální podobě, každý do zvláštního souboru a vytiskněte na zvláštní stranu tou nejlepší tiskárnou jakou seženete, může se stát, že bude třeba

obrázky skenovat. Obrázky na zadní straně opatřete jménem prvního autora. Soubory nazvěte jménem prvního autora a znovu prověřte legální soudobou verzí dobrého antivirového programu. Obrázky v elektronické podobě zaznamenejte ve vysokém rozlišení. Chemické struktury kreslete v ChemDraw (nebo alespoň ChemSketch, který je zadarmo). Pokud by se pak soubory nevešly na disketu, vyalte je na CD. Nepoužívejte automatické číslování ani vysvětlivky a poznámky na konci textu. Nepoužívejte formátování „velká písmena“ z písmen malých; všechna velká písmena vypište. Všechny tabulátory a rámce z textu vymažte. Nepoužívejte odsazení řádků ani mezery před a za odstavci. Nepoužívejte automatické ani jiné hypertextové odkazy; ve svém editoru tuto možnost zakažte. Čím prostší textová předloha, tím jistější výsledek.

Příspějete k dobré mysli pracovníkům tvořícím váš časopis. Redaktori se takovému autorovi budou klanět v hlubokém pozdravu a úctě.

pad

Bulletin představuje

Redakce Chemických listů chce umožnit představení významných chemických entit, a to především z ČR nebo alespoň s významnými vazbami na tento region jak kapitálovými, tak obchodními. Příspěvky do rubriky jsou vítány. Předpokládaný rozsah 1 strana rukopisu 30×60.

Merck sro a implementace ISO 9001:2000

Firma Merck spol. s r. o. je jedním z prvních držitelů certifikátu ISO 9001:2000 v ČR. Certifikace proběhla po úspěšném auditu provedeném v květnu 2001 německou firmou DQS se sídlem ve Frankfurtu. Firma DQS je členem IQNet. IQNet je síť nejvýznamnějších certifikačních orgánů pro certifikaci systémů jakosti, v níž jsou zapojeny certifikační organizace z 27 zemí celého světa. Platnost certifikátů vydaných některou z těchto organizací je vzájemně uznávaná po celém světě. Firma Merck spol. s r. o. si uvědomuje nutnost neustálého vývoje v oblasti

managementu takovým směrem, který vede k systematickému zlepšování procesů ve firmě, systematickému sledování a zvyšování spokojenosti zákazníka, maximální flexibilitě (pružnosti), maximálně efektivním nákladům a zvyšování konkurenceschopnosti. Jedním ze způsobů, jak tohoto dosáhnout je správná implementace zcela nových požadavků ISO 9001:2000 do každodenní praxe – je to kvalita implementovaná do všech činností ve firmě.

Firma Merck spol. s r. o. není lhostejná ke svému okolí a uvědomuje si rovněž zodpovědnost nejen za ochranu bezpečnosti a zdraví svých zaměstnanců, ale rovněž i za ochranu životního prostředí obecně. Proto se připravujeme na certifikaci podle environmentálních norem ISO 14 001. Součástí norem jsou obdobné požadavky jako v případě ISO 9001, ovšem s významným důrazem na oblast bezpečnosti, zdraví a životního prostředí.

Volná místa

Position for PhD students

Positions are available for PhD students interested in spending a research period in a laboratory agreed as a „Marie-Curie Training Site“ by the European commission.

To be eligible, the applicants have to be registered as PhD students in a European country (EU country or associated country) different than the one of the Marie-Curie Training Site. The work done abroad will be included in the PhD. Research topic: The Heteroelements Fluorine and Silicon: Applications in Fine Or-

ganic Chemistry. Fellowship amount: 1200 Euro/month (no taxes), plus 100 Euro/month for travels.

Duration of the stay: 4 months to one academic year. For more information and application: Professor Charles Portella Laboratoire Réactions Sélectives et Applications CNRS- Université de Reims (UMR 6519) Faculté des Sciences BP 1039 51687 REIMS Cedex 2 charles.portella@univ-reims.fr, <http://www.univ-reims.fr/Labos/SciencesExa/UMR6519/>

Možnosti spolupráce / Práci hledají

Absolventka (27 let) fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice v oboru chemie a technická chemie se zaměřením na textilní chemii a polymerní látky. Praxe: bio-

fyzikální ústav AV ČR v Brně, Výzkumný ústav organických syntéz v Pardubicích. Bližší informace na sekretariátu ČSCH.

Nabídka přístroje

Analyzátor aminokyselin

ÚOCHB AV ČR Praha nabízí Analyzátor aminokyselin D-500 Dionex-USA (ionexová chromatografie, detekce ninhydrinem), rok výroby 1978. Mechanicky je přístroj funkční.

Pro automatický provoz nezpůsobit. K dispozici jsou náhradní díly a kompletní dokumentace. Výrobce servis neposkytuje. Pro rozpočtové organizace může být předán převodem. Kontakt p. J. Zbrožek, tel. 02-20183-354.

Výročí a jubilea

Jubilanti v třetím čtvrtletí 2002

80 let

RNDr. Miroslav Slabina, CSc., (8.7.), dříve MBU AV ČR Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Zdeňka Klimešová, (4.8.), dříve VÚOS Praha, nyní v důchodu Praha

Doc. Ing. František Tomis, CSc., (14.8.), dříve VUT Zlín, nyní v důchodu Zlín

Prof. Ing. Dr. Ivan Ernest, (15.9.), Reinach u Basileje

Ing. Dr. Adolf Gustav Pokorný, CSc., (29.9.), dříve VÚSH Brno, nyní v důchodu Brno

75 let

Prof. Ing. Dr. Zdeněk Vodrážka, DrSc., (10.7.), dříve VŠCHT Praha, nyní v důchodu Praha

Prof. RNDr. Josef Pacák, DrSc., (16.7.), dříve PŘF Univerzity Karlovy Praha, nyní v důchodu Praha

Prof. MUDr. Jiří Duchoň, DrSc., (27.7.), dříve II. Ústav lékařské chemie a biochemie FVL UK Praha, nyní v důchodu Praha

RNDr. Jan Vorlíček CSc., (11.8.), dříve BIJO s.r.o. Praha divise ekologických škod, nyní v důchodu Praha

Prof. Ing. Vladimír Míka, CSc., (15.8.), dříve VŠCHT Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Helena Potěšilová, (17.8.), dříve Chemický ústav LF UP Olomouc, nyní v důchodu Olomouc

Prof. Ing. Julius Pouchlý, DrSc., (22.8.), dříve ÚMCH AV ČR Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Karel Řeháček, (3.9.), dříve VÚNH Praha, nyní v důchodu Praha

Prof. RNDr. Milan Drátovský, DrSc., (10.9.), dříve PŘF Univerzity Karlovy Praha, nyní v důchodu Praha

Doc. Ing. Vladimír Pour, CSc., (13.9.), dříve ÚACH AV ČR Praha, nyní v důchodu Praha

Doc. Ing. Dr. Jaromír Plešek, CSc., (21.9.), dříve ÚJV AV ČR Řež u Prahy, nyní v důchodu Praha

70 let

Ing. Karel Melzoch, (9.7.), Gymnasium ALTIS Praha

Ing. Zbyněk Lužný, (13.7.), Lachema, a.s. Brno

Ing. Alena Pelikánová, (25.7.), dříve Chemické listy Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Alena Tvrđíková, (4.8.), dříve Chemoprojekt Praha, nyní v důchodu Praha

RNDr. Ota Sofr, (7.8.), Pražská informační služba Praha

Ing. Jan Peška, CSc., (19.8.), dříve ÚMCH AV ČR Praha, nyní v důchodu Praha

Prof. RNDr. Karel Šikyta, DrSc., (29.8.), FarmF Univerzity Karlovy Hradec Králové

Ing. Jiří Filip, CSc., (10.9.), dříve ÚVVR Praha, nyní v důchodu Praha

65 let

Ing. Imrich Kleinmann, CSc., (16.7.), ÚVVR Praha

Prof. Ing. Ivan Machač, CSc., (17.7.), Univerzita Pardubice

Ing. Hana Beňadíková, CSc., (28.7.), dříve VŠCHT Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. František Kvis, (16.8.), dříve Léčiva Praha, nyní v důchodu Praha

Ing. Miloslav Suřčák, CSc., (24.8.), Kaučuk Kralupy nad Vltavou

Ing. Jaroslav Hodaň, (25.8.), Západočeské pivovary Plzeň, nyní v důchodu Plzeň

RNDr. Miloslav Smrž, CSc., (29.8.), Lachema, a.s. Brno

Prof. RNDr. Štefan Toma, DrSc., (11.9.), PŘF KU Bratislava Slovensko

RNDr. Karel Holub, CSc., (16.9.), ÚFCH J.H. AV ČR Praha

Doc. Ing. Jaromír Kaválek, CSc., (21.9.), Univerzita Pardubice

Doc. Ing. Zdeněk Zloch, CSc., (28.9.), Hygienický ústav Plzeň

60 let

Prof. Ing. Libor Červený, DrSc., (2.7.), VŠCHT Praha

Ing. Karel Kolář, (5.7.), FS ČVUT Praha

Ing. Josef Materna, (5.7.), Barvy Laky, Kralupy nad Vltavou

RNDr. Jaromír Novák, CSc., (9.7.), VÚANCH Ústí nad Labem

Mgr. Jarmila Špírková, (9.7.), VŠCHT Praha

RNDr. Jan Pilař, CSc., (16.7.), ÚMCH AV ČR Praha

Doc. Ing. Ladislav Koudelka, DrSc., (3.8.), Univerzita Pardubice

Doc. RNDr. Ladislav Lešetický, CSc., (7.8.), PŘF Univerzity Karlovy Praha

Doc. RNDr. Jana Hladíková, CSc., (21.8.), Český geologický ústav Praha

RNDr. Ivana Šestáková, CSc., (21.8.), ÚFCH J.H. AV ČR Praha

Mgr. Jana Dudrová, (28.8.), MSŠ Chemická Praha

RNDr. Bohumil Pokorný, CSc., (28.8.), KHS Brno

PhMr. Otomar Špalek, (5.9.), ÚACH AV ČR Praha

Doc. RNDr. Jan Šubert, CSc., (17.9.), NOVA PHARM CS s.r.o. Brno

Ing. Miroslav Remeš, CSc., (17.9.), VÚOS Rosice nad Labem

RNDr. Marie Bednářková, (19.9.), USVU Olomouc

Blahopřejeme

Zemřelí členové Společností

Ing. Miloslav Lemarie, dříve Spolana Neratovice zemřel v srpnu 2001 ve věku 80 let

Prof. Ing. Lubomír Neužil, CSc., dříve VŠCHT Praha, zemřel dne 21.12.2001 ve věku nedožitých 72 let

Doc. Ing. Rudolf Kubička, CSc., dříve Chemické závody Záluží v Krušných horách, zemřel 5.2.2002 ve věku nedožitých 82 let

RNDr. Ladislav Kalvoda, CSc., Synlab Běchovice, zemřel dne 12.3.2002 ve věku nedožitých 63 let

RNDr. Miroslav Lazar, dříve Lachema Brno, zemřel dne 16.3.2002 ve věku 78 let

Čest jejich památce